

TÜRK KLASİKLERİ-TİYATRO

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Akif Bey

NAMIK KEMAL

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINI NO: 3847
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI NO: 2654

GENEL YAYIN YÖNETMENİ VE EDİTÖR

Doç.Dr. Gökhan Tunç

OSMANLI HARFLERİNDEN
LATİN HARFLERİNE
ÇEVİRİ VE SÖZLÜK

Dr.Öğr.Üyesi Ebru Özgün

Arş.Gör. Buğra Oğuzhan Uluyüz

GÖRSEL TASARIM KOORDİNATÖRÜ

Doç.Dr. Halit Turgay Ünalın

GRAFİK TASARIM

Öğr.Gör. Dilek Erdoğan Aydın

İLLUSTRASYON VE KAPAK TASARIMI

Öğr.Gör. Cemalettin Yıldız

DİZGİ VE GRAFİK UYGULAMA

M. Emin Yüksel

Burcu Vurucu

Arzu Ercanlar

Merve Kutlu

Gizem Yıldız

Türk Klasikleri - Tiyatro

CIP-Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi

1. Baskı

Namık Kemal, 1840-1888

Akif Bey

İ. E. a. II. Tunç, Gökhan II. Kolaç, Emine III. Dizi: Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi
Yayınları; no. 2654

PL254. N4 Z34 2019

ISBN: 978-975-06-3300-3

2019-2

Bu kitap, Anadolu Üniversitesi Basımevinde 4.900 adet basılmıştır.
Eskişehir, Ocak 2019

Akif Bey

Oyun-Beş Fasl

Maarif Nezaret-i Celîlesinin¹ Ruhsatıyla² Hayal Matbaasında Tab
Olunmuştur³.

Her Hakkı Tab Ettirenindir.

İstanbul

1290

1 Ma'ârif Nezâret-i Celîlesi: Yüce Eğitim Bakanlığı

2 ruhsat: izin

3 tab' olunmak: basılmak

Eşhas⁴

Akif Bey.....Gemi reisi
Süleyman Bey.....Akif Bey'in Pederi
Esat Bey.....Katip
Şahin Bey.....Çürüksu vücuhundan⁵
Selim Bey.....Vücuhtan
Halim Efendi..... Vücuhtan
Dilrüba Hanım.....Akif Bey'in haremi
Kamer..... Dilrüba Hanım'ın cariyesi
Süfyan.....Kayıkçı
Nikoli.....Meyhaneci
Uşaklar - Ahali - Çalgı

AKİF BEY
OYUN, BEŞ FASIL

4 eşhâs: kişiler

5 vücûh: halk, ahali

BİRİNCİ FASIL

Bir müzeyyen oda

Birinci Meclis

ŞAHİN BEY - AKİF BEY

ŞAHİN

Birader Allah bilir ki hâline bakan seni lala kucağında büyümüş bir şehir hoppası zanneder, ne oluyorsun? Validenin kucağından yeni ayrılıp da mı gurbete çıkacaksın? Ölümden korkuyorsan niçin asker oldun? Yediğin nimeti kendine helal etmek istemez misin?

Acaba bir kere buraları fetheden ecdadımız mezarlarından kalksalar da bizi bu hâlde görseler ne derlerdi? Mutlak kendi nesillerinden geldiğimize inanmazlardı. Onlar böyle günü ömürlerinin en saadetli zamanı bilirlermiş. Onlar böyle günde can vermek için yaşarlarmış. Onlar kavga zamanı evlerinde kalmaya mecbur olsalar kederlerinden can verirlermiş. Biz şimdi kavga⁶ meydanını görmeden korkumuzdan helak olacak derecelere geliyoruz. Devletimiz için birkaç ay evlerimizden ayrılmak istemiyoruz.

AKİF

Bey! Sen lakırdıya hiç ehemmiyet vermeyerek başlıyorsun da insana âdeta hakaret ediyorsun. Kavga⁷dan kim korkuyor? Fahr⁷ olsun ben gerçekten söylediğin kahramanların ahlakına varis olan evladındanım.

Hiç insan vatanının uğruna ölmekten çekinir mi? Hiç ben bugün için doğduğumu, bugün için asker olduğumu bilmez miyim? Hiç ben devletimden can mı sakınırım? Akif'i yeni mi öğreneceksin? Nazarımda dünyanın ne kadar kıymetsiz olduğunu bilmez misin? Geçenki hücumda sizinle beraber bulunmak benim vazifem mi idi? Değildi ya! Öyle iken yine o kanlı şanlı bayrağımızı düşmanın

6 gavgâ: savaş

7 fahr: övünme sebebi, övünç, şeref

tabyasına iptida⁸ diken ben değil mi idim? Sen şimdi ne hak ile bana korkak diyorsun? Ama buradan ayrılırken biraz mahzun oluyormuşum. Ne yapayım? Vatanımı ne kadar seversem haremimi de ona yakın seviyorum. Ayıp mı? Haremimden⁹ ayrılırken kederle ayrılırım. Yine devletim için ölürken meserretle¹⁰ ölürüm. Vatanını seven adam dünyada başka hiçbir şeyi sevmemek mi lazım gelir?

ŞAHİN

Ben seni belki senden iyi bilirim. Lakin.... Haydi.. Haydi. Bana emanet mi vereceksin? Ne yapacaksın? İşte bir iki saate kadar çıkıyorsun.

AKİF

Dur getireyim!

Odadan çıkar.

ŞAHİN

Melune¹¹ bu yiğidi nereden damına¹² düşürdü? Zavallı adam! Hâlâ dul buldum da aldım sanıyor. Böyle Frengistan'da değil cehennemde bile güç bulunur. Melek yapılı şeytan bilmem Çürüksu'da¹³ nereden peyda oldu¹⁴! Köpek sadık da duruyor. Aşka, muhabbete böyle taklide muktedir oluyor¹⁵. Bir eve girince eşyanın en kıymetlisini paralayan gelincik gibi devletin en gayretli, en namuslu bir zabıtını pençesine düşürmüş!

Hakikat-i hâli¹⁶ Akif'e kim söyleyecek? Mübarek sözünü işitir işitmez alev kesiliyor. Aleve kim söz anlatabilir?..

8 ibtidâ: ilk, önce

9 harem: eş

10 meserret: yiğitlik, kahramanlık

11 mel'ûne: lanetli, uğursuz

12 dâm: tuzak

13 Çürüksu: Karadeniz kıyısında bir şehir

14 peydâ olmak: ortaya çıkmak

15 muktedir olmak: becermek, üstesinden gelmek

16 hakikat-ı hâl: işin aslı

Akif Bey

AKİF

Kapıdan girerek

İşte emanetler....

ŞAHİN

Ürkerek

Ha! Sen misin? Getir bakalım!

AKİF

Dünyada ne kadar malım, mülküm varsa hepsinin senetleri, hesapları şu zarfın içindedir. Şu da babama bir mektup. İşte üstü de yazılı.. “Eyüp’te iskele civarında tersane mütekaiddlerinden¹⁷ velinimetim pederim Süleyman Kaptan’a”. Âlemde her hâl bizim içindir. Bilirsin a. Kavgada¹⁸ dünya ile ahiretin arası bir süngü boyu yerdir eğer Cenabıhak nasip eder de şehit olursam, yahut başka türlü bir kazaya uğrarsam (yine Şehit sayılırım a. Kavgaya o niyetle gidiyorum.) zarfların ikisini de pederime gönderirsin ben mektubumda yazdım sen de ayrıca, mahsusca¹⁹ yazarsın. Beni severse arkamdan bir katre²⁰ gözyaşı dökmesin! Vatanım için öldüğüme iftihar eylesin! Bu bir...

Mektuplarımı kardeşime okusun da desin ki ahirette kendini beklerim, vatana benim kadar olsun hizmet etmeden gelirse yanıma kabul etmem! Bu iki...

İhtiyarlığına bakmasın, rahatını düşünmesin, buraya gelsin, haremimi alsın, İstanbul’a götürsün, her tarzında, her muamelesinde benim yerime koysun, benim yadigâr-ı hayatım²¹ bilsin, kızı sefil bırakmasın, ben ona gerçekten oğulluk ettim, sonra ahirette hakkımı helal etmem, bu üç...

17 mütekâid: emekli

18 gavgâ: savaş

19 mahsûsca: özellikle, ayrıca

20 katre: damla

21 yâdigâr-ı hayât: hayatın hatırası

ŞAHİN

Allah Allah!

AKİF

Birader! Babam imdat etmezse Dilrûba sefil kalır. Sen hâlini bilmez misin? Benden sonra kimseye varamaz.

ŞAHİN

Size mektupta keramet²² de mi öğretirler? Dilrûba'nın senden sonra kimseye varamayacağını neden bildin? O kadar vefalı imiş de eski kocasının üzerine acaba sana nasıl varmış?

AKİF

Biçareyi iptida²³ zorla evlendirmişler. Sen de buralı iken bilmez gibi söylersin! Ben alıncaya kadar neler çektim? Bereket versin tabiatında şefkat galip. Yoksa.... Hem senin ne vazifen? Dostluğun yalan değilse vasiyetimi icra edersin. O kadar...

ŞAHİN

Ben vasiyetini icra ederim. Hatta o yolda olmak lazım gelse yine çekinmem. Lakin senin hâline taaccüb ediyorum²⁴. Bir kadın.... Bir kadın Akif'i bu kadar kendine esir etsin!

AKİF

Sus!

ŞAHİN

Bir kadın...

22 kerâmet: ermişlik

23 ibtidâ: ilk, önce

24 ta'accüb etmek: şaşırarak

AkifBey

AKİF

Lakırdısını keserek

Sus! diyorum bir daha bana haremimden bahsetmeyeceksin! Yahut dinim hakkı için seninle bozuşuruz. Hem öyle bozuşuruz ki belki kıyamette bile birbirimizin yüzüne bakamayız.

ŞAHİN

Ey canım! Ey... İşte sustum. İşte gidiyorum inşallah gelir bu emanetlerini elimden kendin alırsın. Ama ben de harp üzerinde değil miyim? Şayet şehadet nasip olurmuş emin ol ki vasiyetlerin yine harfî harfine icra olunur. Ben senden evvel ahirete gitmekle senin işine zerre kadar halel gelmez. Şimdi gider pedere, biraderlere, akrabamın, ahababımın cümlesine ayrı ayrı tembih ederim. Vasiyetin elbette yerine gelir.

AKİF

Teşekkür ederim.

ŞAHİN

Bugün çıkıyorsun a?

AKİF

Ona şüphe mi var ?

ŞAHİN

Gemiye ne vakit gideceksin?

AKİF

Bir saate kadar...

ŞAHİN

Şimdilik Allah'a ısmarladık. Artık gemide veda ederiz.

AKİF

Beklerim.

İkinci Meclis

AKİF

Yalnız

Şu iftirak²⁵ olmasa ne de memnun gideceğim! Düşman karşısına varılacak, mektepte on sene verdiğim emeklerin neticesi şimdi görülecek. Devletimin şanına, milletimin azametine, vatanımın ikbaline²⁶ dair her gece yataкта kurduğum şanlı şanlı hayaller fiile çıkarsa şimdi çıkacak. Gökyüzünü fırtına bulutu gibi dumanlar bürüyecek, o dumanların arasında yıldırım gibi nice bin top ateşleri parlayacak. Osmanlı bayrağı şafaklara gark olmuş hilal gibi yine o hengâmenin belasında mevc²⁷ vuracak da sayesinde²⁸ duran evlad-ı vatana²⁹ o bayrağın Viyana ovalarında, Tebriz sahralarında³⁰, Hint denizlerinde, İspanya sahillerinde şanını âlâ eden³¹ kahramanların azametini, fedakârlığını ihtar edecek³². O hâlde de bir geminin, vatanımın bir şanlı parçasının, devletimin bir seyyar kalesinin hâkimi, amiri ben bulunacağım, Hayrettin'in, Piyale'nin, Kılıç Ali'nin makamında duracağım. Vaktiyle yüzlerce seneler Akdeniz'i, dış denizleri bayrağına mahkum eden koca Osmanlı Devleti'nin silahını kullanacağım, galebeye³³ ka-

25 iftirâk: ayrılık

26 ikbâl: talih, refah

27 mevc: dalga

28 sâye: gölge

29 evlâd-ı vatan: vatan evlatları

30 sahrâ: çöl

31 âlâ etmek: yüceltmek

32 ihtâr etmek: hatırlatmak

33 galebe: muzaffer olmak, yenmek

biliyet görürsem gemiyi yerinden kaldıracığım, düşmana çatacağım, deryaları milletimin şecaatini³⁴ tecrübe için meydan-ı imtihan³⁵ edeceğim, mağlubiyete istidat³⁶ görürsem cephanesine ateş vereceğim kendimi de, gemiyi de milletimin şanını da göklere çıkaracağım!....

Acaba Allah dünyada ondan sefalı bir gün yaratmış mıdır? İşte o gün beni arayıp geliyor, kendimde o devletlere, o saadetlere istidat³⁷ görüyorum da yine buradan mahzun gidiyorum, yine Dîlrüba'dan ayrılmak yüreğime dağ³⁸ açıyor. Meğer kızı ne kadar severmişim! Ah niçin ruhsat³⁹ vermezler ki biz de haremlemizi yanımıza alalım? Denizde ne kadar mahluk varsa hep erkek midir? Eski mücahitler gazaya giderlerken haremeleri de yanlarından ayrılmazmış biz de kadınlarımızı sefer hâline alıştırabiliriz, biz de çocuklarımızı gemide terbiye ederdik de İngilizler gibi ne vakit karaya çıkarlarsa o vakit başları dönmeye başladılar. Ne de münasebetsiz hülyalar!.... Devletim öyle emretmiş, hizmetkârım. Fermanına memnuniyetle itaat ederim. Vatanımın menfaati onu iktiza etmiş⁴⁰. Osmanlıyım vatanım için Dîlrüba'dan değil canımdan da ayrılırım.

Garip şey! Zihnime bir şaşkınlık geldi, âdeta saçma söylüyorum. Sanki indimde⁴¹ can Dîlrüba'dan mukaddem midir? Hayır! Nizamımız pek âlâdır. Vatan için fedakârlık etmeyecek miyiz. O yolda sevdiğimden ayrılmalıyım ki adam olduğumu anlayabileyim. Yoksa can vermekten ne olur? Onu ben Dîlrüba'nın yoluna da feda edebilirim. Vakit geçiyor bu veda belasından hayırlısıyla bir kurtulsam da gemiye yanaşsam!

Kapıdan

Dîlrüba! Dîlrüba!

34 şecâ'at: kahramanlık, yiğitlik

35 meydân-ı imtihân: imtihan meydanı

36 isti'dâd: yetenek

37 isti'dad: yetenek

38 dağ: yara

39 ruhsat: izin

40 iktizâ etmek: gerektirmek

41 indimde: fikrimce

Üçüncü Meclis
AKİF, DİLİRÜBA

DİLİRÜBA

Girerek

Efendim!

AKİF

İki gözüm! Nerede kaldın?

DİLİRÜBA

Siz gidiyorsunuz. Aklım da başımdan gitti. İki saattir eşyanızı hazırlayamıyorum ben sizin gibi erkek, siz gibi vefasız değilim, sandığınıza ne korsam sanki canımın bir parçasını da beraber koyuyorum.

Keşke iki fakir köylü olsaydık da daima beraber bulunaydık, daima beraber çalışaydık, bugün kazanaydık, bugün yiye idik! O vakit görür idiniz, size nasıl cariyelik ederdim de yine sultanlar gibi ferahlı ferahlı⁴² yaşardım.

AKİF

Hâlimizden memnun olalım. Efendiciğim! Ben köylü olmayı hiç arzu etmem, niçin devletime istediğim gibi hizmetten aciz olayım? Niçin o senin nurdan dökülmüş ellerin çift sürsün, inek sağsın? Elhamdülillah sağız. Yine görüşürüz. Muhabbetin en büyük bir lezzeti de böyle firkatlerdir⁴³. Şimdi birbirimizden ayrıldık mı? Birbirimizden başka düşünecek bir şeyimiz kalmaz. Dünyada üzerimize ne kadar bela, ne kadar keder gelirse gemiye dokunan dalgalar gibi gelir, çarpar. Bir kere vücudumuzu yerinden oynatır, yine o anda geçer, gider. Ya o mülakattaki⁴⁴ lezzet nedir? Hani geçen ay memuriyetle Trabzon'a gitmiştim

42 ferahlı ferahlı: mutlu mesut

43 firkat: ayrılık

44 mülakat: kavuşma

ya? Gelirken Çürüksu'nun⁴⁵ dağlarını gördüğüm vakitte, ayağım toprağa bastığı zamanda, sana kavuştuğum anda gönlümden ne hâller geçtiğini bilemezsin. Cenabıhak en makbul kullarına mükâfat olmak için arada sırada o sefaları ihsan etse elverir⁴⁶.

İşte şimdi gideceğim. Aklım ileride, gönlüm arkada olacak, iki yanımda da bir sefa bulunacak, iki cennet arasında kalacağım.

DİL RÜBA

Aman Bey! Bilmem nasıl böyle hayallerle gönlünüzü eğlendirirsiniz? Ağzınızda hürmetten, muhabbetten başka bir şey bulunmaz, o enginler⁴⁷, o fırtınalar hiç mi hatırınıza gelmiyor?

AKİF

Engin mi? Fırtına mı? Onlardan ne olur? Denize binmemişsin⁴⁸, fırtınaya tutulmamışsın ki bilesin. Deniz bizim vatanımız, velinimetimiz! Sayesinde gezeriz. Sayesinde yeriz. Sayesinde yaşarız.

Ah! Böyle bir havada seni yanıma alıp da engine çıkmayı isterdim. O zaman görürdün ki denizde ne sefa varmış. Bir kere gemi mütevekkil⁴⁹ bir gönül gibi bi-perva⁵⁰ rüzgârın önüne düşer, feleğin her cevrine⁵¹ kendini hazırlamış bir mert gibi sefa ile bir tarafına yaslanır da en istidatlı⁵² gönüllere uğrayan sevdalar gibi kararsız, aramsız⁵³ dokunduğu yerleri yararak ileri doğrulur mu? Bir kere ufak ufak dalgalar ilk ağlamaya başlamış bir felaketzedenin⁵⁴ kirpikleri ucuna gelip de acemiliğinden gideceği yolu bilmeyen gözyaşı gibi öteye beriye dolaş-

45 Çürüksu: Karadeniz kıyısında bir şehir

46 elvermek: yeterli olmak

47 engin: açık deniz

48 binmek: çıkmak, açılmak

49 mütevekkil: tevekkül etmiş, kaderine razı olmuş

50 bi-pervâ: pervasızca

51 cevr: eziyet, sıkıntı

52 isti'dâdlı: arzulu, meyilli

53 ârâmsız: dinlenmeksizin

54 felâketzede: felakete uğramış

maya başlar mı? Bir kere her görünen seyyarenin⁵⁵ her büyük sabitenin⁵⁶ ziyası⁵⁷ denizin içine doğru türlü renkte kandillere⁵⁸ gark olmuş minarelerini salıverir mi? Bir kere denizde mehtabın aksı Allah yolu gibi nurani⁵⁹ bir cadde peyda eder⁶⁰ mi? Hüda bilir gökyüzünü yıldızlar ile, Kehkeşan⁶¹ ile ayağına inmiş ve yahut denizi seninle, yol arkadaşınla semavata⁶² çıkmış zannedersin.

Engin⁶³ tıpkı hayat gibidir! İnsanın nazarı dünyada olduğu gibi enginde de yalnız bir daire içinde gezinir. Ufuk ümidin aynıdır. Sen daima yaklaşıyorum zamanıyla gidersin. O daima senin ilerlediğin kadar uzaklaşır.

Niçin öyle hayran hayran duruyorsun? Yine sana anlayamayacağın şeylerden mi bahsediyorum?

DİLRÜBA

Ah! Daima zihniniz sefada eğlencede, hatırlınızda sakın denizler, mehtaplı havalar dolaşıyor bak! Hiç fırtınayı düşünür müsünüz? Ben gemici değilim. Lakin buradan denizi seyrediyorum, vakit oluyor ki şu ufacık dalgaların her biri kabarıyor kabarıyor da bir dağ parçası kesiliyor. Sahile doğru çarpına çarpına gelirken o kadar heybetli inliyor o kadar heybetli inliyor ki bir hamle de bütün memleketi batıracak sanıyorum.

AKİF

Çocuk! Hiç insan birkaç bardak suyun çağılısından, iniltisinden korkar mı?

İçtiğin suları bir yere toplasalar en büyük dalgaların yirmisi, otuzu kadar olur.

55 seyyâre: gezegen

56 sâbite: hareketsiz yıldız

57 ziyâ: ışık

58 kandil: mum

59 nûrânî: nurlu, parlak

60 peydâ etmek: meydana getirmek

61 kehkeşân: Samanyolu

62 semâvât: gökyüzü

63 engin: açık deniz

Dilruba'cığım! Fırtına açık havadan sefalıdır⁶⁴. Vallahi yalan değil. Şimdi ufuktan bir siyah buluttur kalkar, hücum kolu gibi toplanır toplanır da umulmaz bir süratle ileri doğru yürür, yerler, gökler, dağlar, taşlar inil inil inlemeye, geminin her makarası, her ipi, yelkenlerin her dikişi, her deliği bir başka havadan feryat etmeye başlar, deniz feleklerle yarışa kalkışır da şişer şişer her dalgası bir kara bulut şekline girer, her dalganın atılışından, çarpışından, çağılıştan bir başka fırtına peyda olur⁶⁵. Gökler gözünün önünden, yerler ayağının altından kaçır. Bir dakikada yükselirsin yükselirsin yükselirsin, kollarını uzatsan eline bir yıldız geçecek sanırsın. Yine o dakikada alçalırsın alçalırsın alçalırsın. Denize göz gezdirsen dünya yerinden oynamış döne döne esfel-i safile⁶⁶ doğru çekilip gidiyor gibi görürsün.

Her bakışta Cenabıhakk'ın kudreti, azameti dört tarafından meydana çıkarılır.

DİLRÜBA

Ah! Vücudumun her zerresi ayrı ayrı titremeye başladı fırtınanın sefası bu mu oluyor?

AKİF

Meydan bırakmadın ki söyleyeyim. Fırtına vakitleri Cenabıhakk'ın kudreti, azameti denizin hâlinde bir derece ise insanın hâlinde bin derece görünür: Bir kere kendini, bir kere senin cinsinde olanları düşün! Biz neyiz? İki arşın boyun-da bir mahlûk! Elimizde ne var. Ne olduğu bize de meçhul bir akıl ile birkaç lokma etten, birkaç damla kandan yapılmış bir gönül değil mi? Ya biz o akıl ile, bu kalp ile neler yapmışız, neler yapıyoruz. Birkaç tahtayı bir yere toplamışız, bir tekne hâline koymuşuz, üzerine birkaç ağaç dikmişiz, kenarlarına birkaç arşın bez bağlamışız. O sayede su gibi bulduğumuz dünyanın dört yanını tutmuş, hava gibi oturduğumuz kürenin her tarafını ihata etmiş⁶⁷ iki mehib⁶⁸ kudretin ittifakına⁶⁹ galip geliyoruz! Hava ne kadar kuvveti var ise meydana çıkarıyor,

64 sefalı: keyifli, eğlenceli

65 peydâ olmak: ortaya çıkmak, meydana gelmek

66 esfel-i sâfilin: sefillerin en sefili, cehennem'in en aşağı tabakasındakiler

67 ihâtâ etmek: çevirmek, kaplamak

68 mehib: görkemli

69 ittifâk: birleşme

mesela şu taraftan esiyor, ağaçları kökünden söküyor, tepeleri birbirine çarpıyor, denizde ne kadar su varsa önüne katıyor, ona da kanaat etmiyor, deryanın karını⁷⁰ karıştırıyor. Rastgeldiği taşları, toprakları su yüzüne çıkarıyor, bu tarafa doğru sürüyor, önüne her ne tesadüf ederse yutacak gibi görünür, biz yine ağaç kırıklarıyla öbür parçalar ile karşısına, zıttına gidiyoruz, uğraşıyoruz uğraşıyoruz, rüzgar yoruluyor. Şiddetinden kuvvetinden kalıyor, insan yine yorulmuyor, bir fırtına daha istiyor, çarpışacak bir düşman daha bekliyor!

Ah! Sana söylememiştim, belki korkarsın da beni bir daha yanından bırakmak istemezsin diye söylememiştim, geçen ay Trabzon'dan gelirken bir fırtına geçirdik.

DİLRÜBA

Sanki o fırtınanın serpintisi buralara uğramadı mı?

AKİF

Serpinti başka... Fırtına başka... Gece idi, çıktığımız gece idi, havada bir buluttur peyda oldu⁷¹, etrafta her ne varsa kıyamete tesadüf etmiş, Allah'ın gazabını görmüş gibi korkunç korkunç sedalar vermeye başladı. Deniz bir taraftan, bulut bir taraftan, gece bir taraftan.... Üzerimize üç karanlık birden çöktü, deniz yükseldi yükseldi. Göklere karıştı, bulut alçaldı alçaldı, âdeta yeryüzüyle birleşti, arada bir zulmet⁷², su mudur, hava mıdır fark etmek için keramet ister. Sola gitsek engin... Adam Varna⁷³'yı tutturayım derken mesela Hocabey'e⁷⁴ düşecek. Sağa gitsek her taraf sahil, her taraf kayalık, her taraf düşman.(Bilir misin? Gemicinin en büyük düşmanı topraktır. İsterse vatan toprağı olsun.) Geri dönsek "Neüzü-billâh" insan müttefik devletlerin kaptanlarına gülünç olacak. İleri gidebilecek hava değildi. Fakat çaresiz gittik. Görmeliydin ki havada, deryada ne kıyametler kopuyordu, görmeliydin ki altımızda koca korvet⁷⁵ kasırgaya tutulmuş kağıt parçası gibi nasıl şiddetle, ne kadar süratle uçup gidiyordu. Meğer biz

70 ka'r: dip

71 peydâ olmak: ortaya çıkmak

72 zulmet: karanlık

73 Varna: Karadeniz'in batısında bir şehir

74 Hocabey: Karadeniz'in kuzeyinde bir liman

75 kurut: savaş gemisi

o karanlığın içinde iken üstümüzü gayet nurani⁷⁶ bir mehtap ihata edermiş⁷⁷. Güya geminin direği dokundu da bulutun bir tarafını paraladı, mehtap revnakla⁷⁸, saltanatla⁷⁹ görünmeye başladı. Hani seni ilk gördüğüm zamanlar geceleri bin türlü kara kara hülyalar arasında, bin türlü karanlık karanlık ümitler içinde şu evin etrafını döner dururken arada merhamet ederdin de bir dakikacık pencerenin siyah perdesini aralar, güneş yüzünü gösterirdin ya, mehtap da hep hatırıma o gecelerin lezzetini, ruhaniyetini getirmeye başladı.

DİLRÜBA

Of... canınız muhatarada⁸⁰ iken öyle şeyleri nasıl düşünürsünüz?

AKİF

Bizim hâlimiz odur. Efendiciğim! Enginde deniz göklere çıkarken gemimize bir martı konar, hepimiz birden nenemizden, babamızdan, haremimizden, sevdiğimizden, ahabamızdan, akrabamızdan mektup getirmiş gibi sevine sevine etrafına koşarız.

DİLRÜBA

Öyle ya! Size engin⁸¹ olsun mehtap olsun kuş gelsin de arkanızda kalanların gözyaşını, gönül çarpıntısını kim düşünecek?

AKİF

Arkamdan niçin gözyaşı dökereceksin? Niçin gönlüne heyecan getireceksin? Denizi, fırtınayı zihninde gerçek büyütüyorsun. Ah bir kerecik beraber bulunsak da denizde nasıl saltanat sürüyorum, havanın, suyun şiddetine nasıl karşı duruyorum seyretsen!

76 nûrânî: nurlu, parlak

77 ihâtâ etmek: çevirmek, kaplamak

78 revnak: parlaklık

79 saltanat: gösteriş, muhteşemlik

80 muhâtara: tehlike

81 engin: açık deniz

DİLRÜBA

Yok... İstemem.

AKİF

O nasıl lakırdı! Benimle beraber bulunmayı mı istemiyorsun?

DİLRÜBA

Kendini toplayarak

Ben mi?... Sizinle beraber bulunmayı istemem de dünyada ne isterim? Benim başka ne emelim, ne muradım olabilir? Gemideki saltanatınızı, büyüklüğünüzü görmek istemem. Sonra belki “Beni Dîlrüba mesnedim⁸² için, ikbalim⁸³ için seviyor” dersiniz.

AKİF

Çocuk! Ben senin gönlünü bilmez miyim? Ben senin hâlini anlamıyor muyum? Hiç senin muhabbetinden⁸⁴, senin mürüvvetinden⁸⁵ zihnimde bir parçacık, zerre kadarıcık şüphe olmak lazım gelse şimdiye kadar yaşar mıydım?

Gel! Gel efendiciğim! Seninle veda edelim. Ben gidiyorum inşallah hayırlısıyla yakın vakitte gelirim. Yine senin gül cemalini böyle renkli, taravetli⁸⁶ görürüm.

DİLRÜBA

Ah! Şimdiye kadar hiç de hatırıma gelmedi. Deli gibi denizleri, fırtınaları düşünüyorum. Beyim sen kavgaya gidiyorsun. Beyim sen tüfek karşısına, top ağzına atılıyorsun. Allah canımı alaydı da bu günleri göstermeyeydi.

82 mesned: makam

83 ikbâl: talih

84 muhabbet: aşk

85 mürüvvet: mertlik, insanlık

86 tarâvet: körpelik, tazelik

AKİF

Sen kavgadan mı korkuyorsun? “Akif’e bir hâl olur” diye mi bu kadar telaş ediyorsun? Bir kere düşün! Bak! Kavganın âdeta yaşıyıştan hiç farkını bulabilir misin? Dünyada her gün bir muharebede telef olanların yüz katı adam ölüyor. Kavgada telef olanlar da bir tesadüfle gidiyor. Dünyada olanlar da.... Demek ki muharebe meydanı küçülmüş bir âlem. Öyle değil mi? İyice dikkat et! Şimdi benim muharebeye gideceğim için telaş etmek dünyada bulunduğum için korkmak gibi değil midir?

DİLRÜBA

Ah! Bey’in aklı başında, Bey’in ferahı⁸⁷ yerinde, durmuş da dünyanın hayalatını⁸⁸ kuruyor, sonra beni de aldatırım sanıyor. Bey kavgaya gidecek, canını bin türlü muhataraya⁸⁹ atacak, ama arkasından Dîlrüba kederinden endişeden he-lak olurmuş, yahut kimsesiz, garip, sefil kalırmış, oralarını kim vazife eder?

AKİF

*Cidd ve ehemmiyetle*⁹⁰

Gel! Buraya gel! Ben kavgaya gidiyorum, ben devletimin hizmetine gidiyorum. Beni sever misin? Benim muhabbetime⁹¹ layık olmak ister misin? Arkamdan ağlamayacaksın, benim için kederinden bir damla yaş dökmeyecek, bilakis iftihar edeceksin. “Bey’im insandır, Bey’im milletine hizmet ediyor, Bey’im vatanının düşmanlarına karşı duruyor” diye sevineceksin.

Gönlünün bu türlü hissiyat ile dolmasını isterim, aklında daima böyle tasavvurlar⁹² bulunmasını arzu ederim. Cenabıhak ihsan eder de senden bir çocuğum dünyaya gelirse dünya ile ahiretin hiç farkını bulamayacak yolda terbiye edeceksin, vatan için memnun memnun ölmeye hazırlayacaksın. Anladın mı?

87 ferah: neşe, mutluluk

88 hayâlât: hayaller

89 muhâtara: tehlike

90 cidd ü ehemmiyetle: ciddiyetle

91 muhabbet: aşk

92 tasavvur: düşünce

Kavgada bana bir hâl olursa.....

DİLRÜBA

Lakırdısını keserek

Allah esirgesin!

AKİF

Dünyada her şey olabilir. İnsana lazım olan daima her fenalığa nefsinin hazırlanmasıdır. Düşündüğü başına gelmezse hiç zararı olmaz, gelirse fayda görür. Çünkü bir belaya bekleyerek uğramak bağteten⁹³ müptela olmaktan bin kat ehvendir⁹⁴. Bana bir hâl olursa korkma! Sefil kalmazsın, Allah seni kimseye muhtaç etmez. Ben hepsinin çaresini düşündüm, her hâlin mümkün olan tedbirini hazırladım.

DİLRÜBA

İnsafsız! Vücudumun her zerresine bir nüzul⁹⁵ isabet ediyor. Daha burada iken ölümünü düşünmüş, ona da kanmamış da kendi öldükten sonra benim için çareler, tedbirler hazırlamış.

*Rikkatle*⁹⁶

Acaba senden sonra kim yaşayabilecek?

AKİF

Sana “ağlama” demedim mi? Benim başım için metin ol! (Halini gördükçe metanet⁹⁷ vaazı ederken ben ağlayacağım da seni güldüreceğim) Metin ol ki canım yerinde iken şuradan gidebileyim.

93 bağteten: birdenbire

94 ehven: daha iyi

95 nüzûl: felç

96 rikkatle: yumuşaklıkla, incelikle

97 metânet: sağlamlık, dayanıklılık

DİLRÜBA

İşte Bey'im! Bak gözlerimde bir damla nem var mı? Mademki sen metin olduğumu istiyorsun, istediğin kadar sabrederim. Gönlümde ne kadar yara, ne kadar ateş varsa yine gönlümde saklarım, elimden gelirse hiç gittiğini hatırıma getirmem, daima geleceğini düşünürüm. Seni her gün yanımda kıyas ederim⁹⁸, gülemem, ferah bulamam⁹⁹, lakin ağlamam, kimseye keder göstermem. Sen emin ol! Sen rahat git! Cenabıhak hayırlısıyla kavuşmak nasip etsin!

AKİF

Boynuna sarılarak

Gel! Gel Dîlrüba'cığım! Allah hayırlısıyla kavuştursun! Allah devletimize zeval vermesin! Keder etme! İnşallah yakında sağ salim gelirim! İnşallah yakında kavuşuruz, lezzetli lezzetli ömür süreriz.

Dördüncü Meclis

DİLRÜBA

Yalnız, kapıdan bakarak merdivenden indiğini ve pencereye koşarak sokağa çıktığını gördükten sonra müstehziyane¹⁰⁰ gülerek

Bu adam gerçekten deli! İnsanın Ferhat Şirin meseline inanacağı geliyor! Yedi aydır birlikteyiz. Tavrımdan da bir şey anlayamadı! Ben bir gün gelir, âdeta karı koca oluruz, insan gibi geçiniriz zannettim. Biz ise hâlâ âşık maşuk, bir türlü hâlimiz değişmiyor.

İnsan utanıyor da hep muhabbet göstermek¹⁰¹ için ne tuhaf taklitler yapıyor! Lakin gittiği vakit ağlama diye üstüme varmasaydı, bilmem ne yapacaktım? Bilmem nasıl ağlayabilecektim? Şaşarım ki bir adam doğru olunca her yalanı nasıl doğru zanneder!

Gel!.....Kız!.....Kamer!.....

98 kıyas etmek: varsaymak, öyleymiş gibi düşünmek

99 ferah bulmak: mutlu olmak

100 müstehziyâne: alay edercesine

101 muhabbet göstermek: sevgi göstermek

Beşinci Meclis

DİLRÜBA, KAMER

KAMER

Odaya girerek

Efendim!

DİLRÜBA

Kız incilerimi dizdin mi?

KAMER

Hayır!

DİLRÜBA

Hay Allah cezanı versin! Ben şimdi karşıdaki düğüne incisiz nasıl giderim?

KAMER

A hanımefendi! Bugün Bey gurbete çıkıyor. Birbirinize bu kadar muhabbetiniz¹⁰² varken onun kavgaya gideceği gün sizin de düğüne gideceğinizi ne bileyim?

DİLRÜBA

Sen evimize satılalı kaç yıl oluyor?

KAMER

Sekiz.....

DİLRÜBA

Evde kaç erkek gördün?

102 muhabbet: sevgi

Akif Bey

KAMER

Çok...

DİLRÜBA

Ben acaba hangisini sevmiştim?

KAMER

Hiç.....

DİLRÜBA

Öyle de birbirimize muhabbeti¹⁰³ nereden çıkardın?

KAMER

Onlar başka.....

DİLRÜBA

Niçin?... Onlar erkek değil miydi?

KAMER

A hanımefendi! Bu kocanız....

DİLRÜBA

Budala!... Koca muhabbet ağacında mı yetişir? Karşımda öyle alık alık bakıp durma!

Gayet barid¹⁰⁴ ve telaşsız bir tavır ile

Git! İncilerimi diz! Çabuk ol düğüne gideceğim.

Dilrüba kakhaha ile gülerek bir iskemleye oturur.

Perde kapanır.

103 muhabbet: sevgi

104 bârid: soğuk, donuk

İKİNCİ FASIL

Birinci Meclis

ESAT, sonra UŞAK, sonra ŞAHİN, SÜLEYMAN

ESAT

Herif ahirete gitmiş. Az kaldı ispatı kabil¹⁰⁵ olamıyordu da, biçare kız bir ölünün esaretinde kalıp gidiyordu!

Memur olduğum vakit hiç de buraları istememiştim. Meğer hayır bunda imiş, meğer Cenabıhak beni böyle bir devlete nail etmek için Çürüksu'ya¹⁰⁶ göndermiş! Dünyanın en güzel çiçekleri dağların en vahşi, en تنها köşelerinde bulunur. Allah'ın en nurani¹⁰⁷ melekleri de böyle kıyılarda, bucaklarda ele geçiyor.

Kapıdan giren uşağa

Nedir o?

UŞAK

Şahin Bey gelmiş efendim! Yanında da bir ihtiyar ağa var. Sizi görmek istiyorlar ne emriniz olur?

ESAT

O da sual edecek bir şey mi? Sersem herif! Ben sana ne vakit misafir gelirse yanıma çağırma dedim mi ki Şahin Bey'i dışarıda bekletiyorsun? Söyle buyursunlar!

Uşak çıkar.

Suphanallah! Bu deli de yemek yiyecek olsa iptida¹⁰⁸ gelir, bana sorar. Daima beni hoşnut etmeye çalışıyor da yine kendini tekdîr ettirmekten¹⁰⁹ başka bir şeye muvaffak olamaz.

105 kâbil: mümkün

106 Çürüksu: Karadeniz kıyısında bir şehir

107 nûrânî: nurlu

108 ibtidâ: ilk, önce

109 tekdîr ettirmek: azarlattırmak

ŞAHİN ile SÜLEYMAN

Buyurun efendim!

Selamdan sonra uşağa

Kahve getir! Ateş getir!

Şahin'e

Birader görünmez oldunuz. Yoksa gazada¹¹⁰ mıydınız?

ŞAHİN

Nerede olacağız? Düşman karşısında değil miyiz? On iki gündür Hamit Bey'in yanında bulundum karakol kavgasından meydan yok ki insan biraz da evine gelsin, dostlarını düşünsün adam nasıl beklemez? Gaza malımız. Ecdadımızdan bulmadık, kılıcımızla aldık padişahımıza iptida bu kalenin fethi gazi dedirdi her taşına bin can feda olsun.

ESAT

Allah zeval vermesin! Devletin bu kadar askeri var. Yine kaleyi siz mi bekliyorsunuz? Yine karakol kavgalarını siz mi ediyorsunuz?

ŞAHİN

Asker mi? Yirmi senedir biz evimizde rahat ettik, onlar analarından, babalarından, evlerinden, barklarından ayrıldılar, süngüleriyle, kılıçlarıyla vatanın her tarafına birer demir set çektiler, devletin şanını milletin menfaatini muhafaza ettiler, biz ziyafetlerde gezdik, seferlerde dolaştılar kaba döşeklerde yattık, silahlarına yaslandılar, sabahlara kadar nöbet beklediler. Şimdi devletin şanlı bayrağını bir ellerine, kanlı kılıcını bir ellerine almışlar, memleketimize gelmişler. Bütün cihan rahatını, asayişini himmetlerinden¹¹¹ bekliyor, insaniye-

110 gaza: savaş

111 himmet: yardım, gayret

tin¹¹², ne kadar menfaati varsa bayraklarının sayesinde¹¹³ sığınmış öyle duruyor. Bugün askerin bir neferi kaleye bedeldir. Bir neferin yoluna bütün Gürcistan telef olur. Bakalım düşman ellişer altmışar bin kişilik ordular tertip etsin! Üstümüze birkaç yüz top sürsün! Yerlinin hiç olmazsa yarısı şehit olsun! Bir kamanın karşısında on süngü peyda olmaya¹¹⁴ başlasın! O vakit aciz kalırsak şevketli¹¹⁵ padişahımızın kılıcına sığınırız. Biz daha ne gördük ki kavgayı¹¹⁶ askere bırakalım. Hâlâ galebeden galebeye¹¹⁷ gidiyoruz, hâlâ üç yüz kişimiz üç bin adamla çarpışsa kazanıyor, hâlâ günde bir tabya, bir köy zapt ediyor. Bu muvaffakiyetlerimiz¹¹⁸ de yine hep asker sayesinde vücuda geliyor. Biz askere kılavuzluk ediyoruz. Düşman ise Osmanlı ordusunun kılavuzundan kaçıyor. En büyük iftihar ettiğimiz şey de odur. Bakın! Arayın! Bugün benden başka Çürüksu'da¹¹⁹ bir Beyzade bulabilir misiniz? Ben de ağa hazretlerinin teşrifini haber aldım da onun için geldim.

ESAT

Cenabıhak hepinizi berhudar etsin! Ben İstanbul'dan çıktım da o vakit anladım. Meğer her taşımızın altında bir arslan yatarmış.

Tarihlerde görür de taaccüp ederdim¹²⁰. Bakarsın İstanbul ateş içinde yanar, her gün bir zorba kalkar, Sultanahmet'teki çınar asılmış adam ile donanır, askerde itaat, serdarlarda¹²¹ maharet, hükümette kuvvet görülmez, yine ordu çıkar, hangi devletle uğraşırsa galebe eder, bugün Girit'i alırlar, yarın Viyana'yı muhasara ederler¹²², öbür gün Prut muzafferiyetini kazanırlar, daha öbür gün iki büyük devlete birden harp açarlar, birine kale yıktırırlar, birinden kale alırlar, bir Cez-

112 insâniyet: insanlık

113 sâye: gölge

114 peyda olmak: ortaya çıkmak

115 şevketli: heybet ve azamet sahibi

116 kavgâ: savaş

117 galebe: zafer

118 muvaffakiyet: başarı

119 Çürüksu: Karadeniz kıyısında bir şehir

120 ta'acüb etmek: şaşırarak

121 serdâr: kumandan

122 muhâsara etmek: kuşatmak

zar¹²³ Akka'yı¹²⁴ bir cihangirin elinden kurtarır, bir bayraktar bir koca devlet kadar hüküm verir.

Şimdi anlaşılıyor ki bu fevkalade galebeler hep halkın şecaati¹²⁵ sayesinde vücud da gelirmiş. Bu kadar Osmanlıya görünüşte bir vakit zeval yoktur. Yine Allah hıfz eylesin¹²⁶! Ağa hazretleri İstanbul'dan mı teşrif ettiler?

SÜLEYMAN

Evet! İstanbul'dan geliyorum.

ESAT

Efendim! Payitahtımızda ne türlü havadis¹²⁷ var? Herkes vatan kardeşlerinin burarlarda gösterdiği gayretten memnun mu? Rumeli'deki muzafferiyetleri işittik. Padişahımıza, devletimize, milletimize, askerimize ağlaya ağlaya dualar ettik.

SÜLEYMAN

İstanbul halkı kara muharebelerimizden memnun, hem de pek memnun, çünkü karadan daima bir kaybedersek on kazanıyoruz. Lakin Sinop.... Ah! Herkesin pek yüreğini yakıyor.... Düşündükçe çıldıracağım geliyor.

ESAT

Ağa peder! Sinop'u pek merak etmişsiniz?

SÜLEYMAN

Nasıl merak etmem? Hem denizde topu¹²⁸ bir muharebe ettik, onda da mağlup olduk. Hem de ben yirmi sekiz yaşında bir yiğit evlat kaybettim.

123 Cezzar: ünlü bir komutan

124 Akkâ: Beyrut'ta bir şehir

125 şecâat: yiğitlik, kahramanlık

126 hıfz eylemek: korumak

127 havâdis: haberler, gelişmeler

128 topu: topu topu

Abe (!) ne var? Oğlum namusunu lekelememiş ya. Devletinin yoluna şehit olmuş. Ben onu zati vatanıma kurbanlık beslemiştim. Şehadetine gam yemem. Bahtlı çocuk! Allah'a yüzünün akı, göğsünün kanıyla kavuşmuş!

Yalnız iki şeye canım sıkılıyor: Birincisi niçin ben ondan evvel ahirete gitmedim? Rabbim şehadet nasip etmemiş midir nedir? Yaşım altmış sekiz, tamam¹²⁹ kırk bir muharebede bulundum. Kırk bir kere ölüm önümde, ardımda, sağımda, solumda dolaştı, Avarin'de¹³⁰ altımdaki gemi yandı, içinde askerden biri halas olmadı¹³¹, yine ben o kadar dalganın, o kadar ateşin arasından yüze yüze kurtuldum. Ölmüyor! İnsan öyle gülle ile, kurşunla, ateşle, su ile ölmüyor. Ecelini bekliyor. Bak! Ben o kadar bela, o kadar muhatara¹³² gördüm hâlâ sağım, yaşımda yetmişe varıyor. Akif o gençliğinde gidiverdi.

ESAT

Akif mi? Oğlunuzun adı Akif Bey mi idi?

SÜLEYMAN

Akif'ti. Oğlum şehit oldu. Bari devletimizin galebe ettiği¹³³ bir kavgada¹³⁴ şehit olaydı. Bari düşman bayrağını karakuş gibi cenazelerimizin üstüne kanat gerekerek süzölmüş görmeye idi de ahirete olsun memnun gideydi. İkinci teessüf ettiğim şey de budur.

ESAT

Merhumun adı Akif Bey idi dediniz değil mi? Sinop'ta şehit oldu kaptan idi öyle mi?

129 tamâm: tam tamına

130 Avarin: Mora'da bir liman

131 halâs olmak: kurtulmak

132 muhâtara: tehlike

133 galebe etmek: yenmek

134 kavgâ: savaş

SÜLEYMAN

Evet Beyim! Daha birkaç ay evvel burada idi. Belki de bilirsiniz. İhtimal ki görmüşsünüzdür. Görmemişseniz de gıyabından¹³⁵ olsun bileceksiniz. O da vakiyle bu evde otururmuş. Haremi hâlâ bu evde imiş. Mektubunda bana bazı vasiyetleri var da İstanbul'dan buraya kadar onları yerine getirmek için geldim. Pederlik bu ya! Vefat etmiş evladın bizce her sözü mukaddestir. Haremini, kızımı göreceğim, ondan dolayı sizi taciz ettim¹³⁶. Çok söylendim, baş ağrısı verdim ihtiyarlığıma hürmet buyurun da affedin!

ESAT

Estağfurullah!

Kendi kendine

Oğlunun haremiyle görüşmeye ne de acayip gün bulmuş!

Süleyman Kaptan'a

Vasiyet mi buyurmuştunuz? Ne gibi vasiyetler? Acaba.... İçinde bize düşecek de bir hizmet var mı?

SÜLEYMAN

Hayır! Oğlum! Allah gönlünüze göre mükâfat ihsan eylesin. Topu¹³⁷ bir vasiyet o da kimsenin yardımına muhtaç değil. Çocuk mektubunda "Ben ölürsem haremin sefil kalır. Gel al da İstanbul'a götür." demiş. Kendi gitti, tek o mezarında rahat yatsın diye bu yaştan sonra sefer zahmetlerine katlandım da kerimemi¹³⁸ almaya geldim.

Mezarı da yok ama ne hükmü var? Varsın olmayıversin, mevtanın başı ucuna yarım arşın bir taş dikilmekle ne olur? Adam kendine tarihin en şanlı sayfaları

135 gıyabından: bizzat tanışmadan, uzaktan

136 ta'ciz etmek: rahatsızlık vermek

137 topu: topu topu

138 kerime: kız evlat

içinde bir mezar peyda etmeli¹³⁹ ismi milletin hafızasına kazılmalı ki bahtiyar sayılsın.

Kızımı götüreceğim oğlum! Vasiyeti gibi İstanbul'a götüreceğim.

ESAT

*Barid barid*¹⁴⁰

Eğer giderse götüreceksiniz değil mi?

SÜLEYMAN

Gider, zannederim gider. Çocuk mektubunda öyle söylüyor. Pek vefadar¹⁴¹ imiş. Kimsesi de yok imiş. Çocuk mektubunda "Benden sonra imdadına yetişmezsen sefil olur" demiş onun için götüreceğim. Oğlumun haremidir¹⁴², benim kızımdır. Sefil bırakmayacağım.

ESAT

Sefil olmasın diye mi götüreceksiniz? Götürün! Ağa peder! Eğer giderse götürün!

SÜLEYMAN

Acaba bir haber gönderip de görüşebilir miyiz?

ŞAHİN

Ben gönderdim. Komşuda imiş aramaya gittiler. İşte geliyor, kapıdan göründü.

SÜLEYMAN

Pencereden bakarak

Bu mu? Allah gençliğini bağışlasın! Yürürken etrafına ne de güzel güzel salınıyor!

139 peydâ etmek: meydana getirmek

140 bârid bârid: soğuk soğuk

141 vefâdâr: vefalı

142 harem: eş

Akif Bey

ŞAHİN

Kendi kendine

Salınır! Aynı kızgınlığından şaha kalkmış yılanlar gibi salınır.

SÜLEYMAN

Vefasız çocuk! Ne olurdu sevgili haremının karnında olsun bana bir numunesini, bir yadigârını bırakaydı!

ŞAHİN

Kendi kendine

Bıçare ihtiyar! Hele Allah seni o beladan olsun esirgemiş.

ESAT

Kendi kendine

Zavallı adam! Ben nasıl yanlarında durayım. Oğlunun haremîni¹⁴³ alıyorum. Şimdi duyunca kim bilir bana ne gözle bakacak?

Ben ömrümde bu kadar ciğerler yakacak bir hâl görmedim. Kızı sevdiğime nedamet edeceğim¹⁴⁴ geliyor. Niçin nedamet edeyim? O vaktiyle Dîlrüba'yı seviyormuş Dîlrüba onu sevmemiş de şimdi beni seviyor. Kabahat kimin? Ben de Dîlrüba'yı seviyorum. İşte Allah'ın emriyle birleşiyoruz. Aramızı bir ölüm ayıracak? Mevt¹⁴⁵ gelmeden bir meyyit¹⁴⁶ için fırkatte¹⁴⁷ mi kalalım? Ne terbiyeli hanım imiş ki kocasını hiç sevmemiş iken yetmiş yaşında kaynatasını arkasından buralara getirecek kadar memnun etmiş!

143 harem: eş

144 nedâmet etmek: pişman olmak

145 mevt: ölüm

146 meyyit: ölü

147 fırkat: ayrılık

Namık Kemal

Süleyman'a

Müsaade buyurursanız bendeniz biraz öteki odaya gideceğim. İşte hanım geliyor. Konuşursunuz.

SÜLEYMAN

Sizden gizli bir işimiz yoktu Beyim!

ESAT

Hayır! Onun için değil! Bendenizin biraz meşguliyetim var da.... Ev sizin bir şey irade buyurursanız¹⁴⁸ uşağa emredin!

Kendi kendine

İhtiyarın hâline bir türlü yüreğim dayanmıyor.

Kapıdan çıkarken Şahin'e

Siz beni görmeyince gitmeyin!

Şahin Bey uykudan uyanır gibi bir hâlde

Ha?... Ne dediniz?

ESAT

Beni görmeden gitmeyin?

ŞAHİN

Niçin?

ESAT

Sonra söylerim.

148 irâde buyurmak: istemek, dilemek

Akif Bey

SÜLEYMAN KAPTAN

Hanım gelmedi?

ŞAHİN

Galiba Harem tarafından geliyor. Yol biraz uzuncadır. İşte geldi, çıktı.

İkinci Meclis

SÜLEYMAN, ŞAHİN, DİLİRÜBA

SÜLEYMAN

Dilirüba'ya koşup kucaklamaya çalışarak

Evladım! Hanım kızım!

DİLİRÜBA

Eliyle Süleyman Kaptan'ın göğsüne dayanarak

Siz kimsiniz?

SÜLEYMAN

Ciğer paremin sevgili Dilirüba'sı! Beni bilemedin mi? Yüzüme bakıyorsun da bilmiyor musun? Hiçbir tarafım sevdiğin bir adamı andırıyor mu?

DİLİRÜBA

Bilemedim.

SÜLEYMAN

Kızım daha birkaç ay evvel şehit olan beyini unuttun mu? Akif'in bir ihtiyar babası yok mu idi? "Ne vakit olsa gelir seni arar" diye çocuk sana bir lakırdı söylemedi mi?

DİLRÜBA

Ha! Süleyman Kaptan siz misiniz?

SÜLEYMAN KAPTAN

Benim hanım kızım! Kocan şehit oldu ise baban sağ duruyor. Ne istersen, ne arzu edersen emret! Akif'i diriltmek mümkün olsa ne kadar çalışırsam en küçük bir muradını vücuda getirmeye de o kadar çalışırım. Bana çocuk ayrıca mektup yazmış. "Ölürsem Dîlrüba'nın imdadına yetiş!" demiş. İşte geldim. Seni İstanbul'a götürmeye geldim. Bak Payitaht'ta¹⁴⁹ neler görürsün?

Ne kadar kendini avutacak, gönlüne teselli verecek şeyler bulursun? Ne vakit emredersen gideriz. Ne vakit emredersen.... Ben şimdi senin esirim, her şeyde senin emrine bakarım.

DİLRÜBA

Ağır ağır bir iki adım geri çekildikten sonra dikkatle Süleyman Kaptan'ın yüzüne bakarak

Siz soyca mı delisiniz?

SÜLEYMAN

Hayretle

Ne dedin kızım?

DİLRÜBA

Kendiyle yedi ay geçindik. Bir gün münasebetsiz muhabbetten¹⁵⁰ baş alamadım. Ahirete gittiği meydana çikalı daha üç gün olmadı. Şimdi de yerine siz mi peyda oldunuz¹⁵¹?

149 Pâyitaht: İstanbul

150 muhabbet: sevgi, aşk

151 peydâ olmak: ortaya çıkmak

SÜLEYMAN

Hanımefendi, babasına gönderdiği vasiyetnamede bile sizden başka bir şey düşünmeyen kocanızdan o kadar bizar mıydınız¹⁵²?

DİLRÜBA

Orası benim bileceğim şey. Siz bir kere ettiğiniz teklifi düşünün! Hiç darı tanesi kadar akıllı olan adamın hatırına gelir mi! Benim gibi yirmi yaşında bir kadın bir mevtanın hayaline bağlanır, kalkar kaynatasının arkasına düşer, memleketini bırakır, gurbetlerde kendini bir evin köşesine hapseder öyle mi?

SÜLEYMAN

Kendi kendine

Ne zerre kadar Akif'e acıyor, ne benim ihtiyarlığımdan mahzunluğumdan utanıyor. İnsan değil sanki felek mermerden bir put yapmış, içine de bir şeytan oturtmuş da biçare¹⁵³ çocuğa musallat etmiş.

Dilruba'ya

Hanım! Benim buralara kadar gelip de sizi götürmek isteyişim oğlumun vasiyetinden, oğlumun vasiyeti de sizi sefil olur korkusundan idi. Yoksa.....

DİLRÜBA

Tuhaf zihni varmış! İnsan mektepten çıkma olduğunu düşünür de hayrette kalır.

Ben bu yaşta mı sefil olacağım. Bey acaba dünyada kendinden başka erkek yok mu zannedermiş. Sizin merhametiniz lazım değil. Beni düşünecek adam var. Şimdi yanınızdan çıkıverdi.

Daha dün nikâhına girdim. Akif gittiyse Esat sağ olsun.

152 bîzar: bıkmış, bezmiş

153 biçâre: çaresiz

SÜLEYMAN

Ah! Daha Akif'in gömüldüğü toprak kurumadan yerine adam da bulmuşsunuz!

DİLRÜBA

Sanki toprağı kurusaydı dirilecek mi idi? Bir daha erkek yüzü görmek için beyin mahşer günü mezardan kalkmasını mı¹⁵⁴ bekleyelim? İşte iddetim¹⁵⁵ çıktı ya! Geçti bile.... Gideli tamam¹⁵⁶ yüz üç gün oluyor. Ağa peder! Oğlunuzun maaşı iradı¹⁵⁷ ayda üç bin kuruşa bile varmıyordu. O kadar para ile ne izzetler gördük, ne saltanatlar sürdük ki ölünceye kadar arkasından ağlayalım, geberelim?

SÜLEYMAN

Anlaşıldı. Hanım! Anlaşıldı, ah! İndimde¹⁵⁸ hâlâ mukaddessiniz, zihnimden geçen lakırdıları söyleyemem. Çocuk belki ahirette mahzun olur. Hakkınız var ki biz deli imişiz, soyca deli imişiz ki o sizi kendinden sonra erkek düşünmez zannetmiş de bana vasiyetnameler yazmış! Ben de elli altmış sene dünyayı tecrübe ettikten sonra sevdalı bir gencin hayalatına¹⁵⁹ ihtimal vermişim de kalkmış buralara gelmişim! Kusura bakmayın! Biz deliyiz. Soyca deliyiz Allah aklınızı size bağışlasın! Vefatını haber aldıktan sonra çocuğun terekesini¹⁶⁰ yazdırmıştım. İşte kassam¹⁶¹ defteri. Sizin de hisseniz içindedir.

DİLRÜBA

İstemem. Ben o mirasa da muhtaç değilim.

154 kalkışmak: dirilmek, kalkmak

155 iddet: kocası ölen kadının tekrar evlenebilmek için beklemesi gereken süre

156 tamâm: tamı tamına

157 irâd: gelir

158 indimde: bana göre, bence

159 hayâlât: hayaller

160 tereke: miras

161 kassâm: miras bölüştüren görevli

SÜLEYMAN

Yok. Hisseniz yüz doksan dört bin kuruştur. Malınız değil mi? Niçin almaya-caksınız? Parayı hükûmete gönderdiler.

Bu sırada Dilrûba yavaş yavaş yanaşır istemez gibi görünerek defteri eline alır

O defteri gösterdiğiniz gibi verirler. Muhtaç değilseniz fukaraya sadaka edersiniz.

ŞAHİN

Hanım niçin fukaraya sadaka edecek? Elmas alır da yeni kocasına güzel görünür.

DİLRÜBA

O kim? Ha sen misin?

ŞAHİN

Evet! Bilemediniz mi?

DİLRÜBA

Be adam! Sana ne oluyor ki her işime karışsın, ne yapsam karşıma çıkarsın. Senden kıyamete kadar kurtulamayacak mıyım?

ŞAHİN

Yıkıl şuradan! Şimdi o yüz bin kişiye dağıttığın gönlün yüz bin parça olur, şimdi o bu kadar adamın kanına giren suratın sokak köpeklerinin ağzına düşer de onlara da birbirini paralatır.

DİLRÜBA

Alçak!

ŞAHİN

Edepsizlik etme! Yıkıl şuradan diyorum. Ben de seni bilirim. Sen de beni bilirsin.

SÜLEYMAN

Bey! Akif'in vasiyetini unuttun mu? Bana kâğıtlarını gönderen, sözlerini yazan sen idin. Ben bunu ne hâlde olsun himayeye mecburum. Bilmiyor musun?

Haydi kızım! Haydi hanım! Kocalı kadın erkekler arasında yakışmaz.

Üçüncü Meclis

SÜLEYMAN, ŞAHİN

SÜLEYMAN

Zavallı Akif!

ŞAHİN

İhtiyar! Eğer oğlun öldüyse Allah rahmet eylesin! Dua et! Dua et ki gerçekten ölmüş olsun.

SÜLEYMAN

O nasıl lakırdı?

ŞAHİN

Bu kadını gördün mü? Bu kadın ile bir dakika bir yerde bulunmak Akif'e kıyamete kadar mezarda yatmaktan beterdir. Ha تنها dağlarda, harap yerlerde gulyabaniler kızları olurmuş da insanı esir edermiş, kanını en son damlasına varıncaya kadar içmedikçe elinden bırakmazmış diye meseller¹⁶² de işitmez miyiz? Eğer öyle gulyabani, öyle peri kızı varsa biri, belki birincisi budur. Akif şehit

162 mesel: küçük hikaye

oldu da ne oldu? Bir can kaybetti. Bir ebedi devlet¹⁶³ kazandı. Eğer sağ olaydı kim bilir canını kaç gün daha hıfz edebilirdi¹⁶⁴.

Bununla beraber namusu da berbat oluyordu.

SÜLEYMAN

Ah! Bana öyle lakırdılar söyleme! Yetmiş yaşına giriyorum. Bana müteallik¹⁶⁵ bir kimsenin namusu bozulabileceğini ömrümde bir kere hatırıma getirmedim.

ŞAHİN

Ben orasını bilmem. Akif inşallah şehit olmuştur. İnşallah benim düşündüğüm, benim işittiğim şeyler hiç hükmüne girer de bu karının tertip ettiği yalanlar sahih¹⁶⁶ çıkar.

SÜLEYMAN KAPTAN

Ay oğul! Perşembe günü iki insan gelmiş, mahkemede çocuğun vefatına¹⁶⁷ şehadet etmiş. Altındaki gemiyi eliyle attığını görmüşler.

ŞAHİN

Yalan ihtiyar! Sen gerçekten divane¹⁶⁸ misin nesin? Söylediğim lakırdıların hepsini teselliye mi hamlettin¹⁶⁹? O şehadet eden adamlar yok mu? Onlar altmış paraya Hazret-i Salih'in devesini öldürür. Hazret-i Yusuf'un gömleğini kana boyar takımdandır. Bu karı bir emir gönderse dünyada güneş yoktur diye şehadet ederler. Sinop'a ne vakit gitmişler ki Akif'in öldüğüne şahit oluyorlar! O günlerde biri sandal ile Sohum'a¹⁷⁰ Avrupa metaı¹⁷¹ kaçıırıyordu, biri Varna'dan

163 devlet: mutluluk, talih

164 hıfz etmek: korumak

165 müte'allik: bir şeyle ilgili, bir şeye bağlı, mensup

166 sahih: doğru, gerçek

167 vefâ: sözün doğruluğu

168 divâne: deli

169 hamletmek: bir şeye yormak, isnat etmek

170 Sohum: Karadeniz kıyısında bir şehir

171 meta': mal

buraya peksimet taşıyordu. İkisi de bir anda, bir günde fırtınaya tutulmuşlar, havada şu avcum kadar bulut bile yokken, fırtınaya tutulmuşlar! Ondan sonra da Sinop limanına sığınmışlar, biri Varna'dan gelirken biri Sohum'a giderken ikisi birden Sinop limanından başka sığınacak yer bulamamışlar! Altlarındaki sandal ile o kadar denizden geçmişler! Biri İstanbul'a biri buraya yahut Trabzon'a girmemiş de ikisi birden doğruca Sinop'a gitmişler!

O sırada düşman gelmiş, bir koca donanmayı yakmış, içinden bir gemi kurtulmamış, hepsi harap olmuş da yalnız bunların iki çürük sandalı kurtulmuş!! Anladın mı şimdi şahitler nasıl adam imiş. Sözlerine ne kadar inanmak caiz olabilir?

SÜLEYMAN

Oğlum Akif gemisini atmış, gemisindeki cephaneyi ateşlemiş.

ŞAHİN

Atmış. Ateşlemiş. (Ben gerçekten Sinop'tan gelme adam gördüm. Öyle adam ki lakırdısına kim olsa inanır.) Gemisini atmış. Cephaneyi ateşlemiş ama yine kurtulmuş nasılsa kurtulmuş! İnanmıyor musun? Sen kırk kavgadan¹⁷² nasıl kurtuldun? Demin kendin naklediyordun¹⁷³. Hâlâ inanmıyorsun öyle mi? Dünyada gördüğün vakalar içinde kendi başına gelmese inanmayacağın şeyler yok mudur? Bana söyleyen adam yalancı değildir. Dokuz senedir konuşuruz. Ağzından latife¹⁷⁴ ile olsun bir yalan çıktığını işitmedim.

Akif yaralıymış. Gören adam hastanede görmüş. Buraya geleli daha on beş gün oldu. Size yazdığım mektuptan sonra idi. "Hekim izin verirse mektup yazacaktı" diyor bugünkü vapurla gelmesini umuyor. İsterseniz gidelim! Kendinden sorun!

172 kavgâ: savaş

173 nakletmek: anlatmak

174 latife: şaka

SÜLEYMAN

Yalandır... Yalandır. Çocuk kavgadan kurtulduysa hastanede ölmüştür. Ah! Bir baba hem bu dünyada bulunur hem de ölüsüne ağladığı ciğerparesini karşısında sağ görebilir mi? Hiç insanda o kadar baht var mıdır?

ŞAHİN

Yalan olsun. İnşallah sen Akif'i karşında göremezsın. Çünkü sonra kaybedeceksın. Kaybedeceksın de dünyada kimsenin uğramadığı belalara meşakkatlere¹⁷⁵ uğrayacaksın. Ah! Bu kadın, bu hınzır!!! Git!

Git babacığım! Haydi bizim eve git! Şimdi ben de arkandan gelirim. Beş dakika sürmez gelirim.

Süleyman Kaptan hayran hayran¹⁷⁶ dışarı çıkar.

Dördüncü Meclis

ŞAHİN

Zavallı ihtiyar! Keşke baba olacağına babanın vücudundan ayrılmadan telef olaydın! Of!... Bu memleketi de şu fahişe mi harap edecek. Üç senenin içinde sekiz delikanlı damına¹⁷⁷ düştü, canından dur oldu¹⁷⁸. Üç günün içinde iki budala yalandan şehadet etti, dininden mahrum kaldı. Akif sağ ise o yolda telef olacak. Şu ihtiyar, şu Avarin¹⁷⁹ kavgasından kurtulan ihtiyar o yolda gidecek. Yarabbi bu kadar güzel vücutları niçin zehirden halk edersin¹⁸⁰ de eliyle doku-nan, gözüyle gören helak olur.

Ha! Kimdir o?

175 meşakkat: güçlük

176 hayrân hayrân: şaşkın şaşkın

177 dâm: tuzak

178 dûr olmak: kaybetmek, yitirmek

179 Avarin: Mora'da bir liman

180 halk etmek: yaratmak

Beşinci Meclis

ESAT, ŞAHİN

ESAT

İhtiyar gitti mi?

ŞAHİN

Gitti. Beni niçin alıkoydunuz? Bir şey mi söyleyeceksiniz?

ESAT

Pek münasebetsiz zamana tesadüf etti ama bir kere karar verilmiş bulundu. Hani siz demin Çürüksu'da¹⁸¹ arasanız bir beyzade bulamazsınız diyordunuz a? Değil. Hepsi burada... Hamit Bey'den başka cümlesi geldiler. Bu gece eğlenerek idik. Bilmem işittiniz mi? Cenabıhak neticesini hayreylesin. Biz teehhül ettik¹⁸².

ŞAHİN

Evet işittim. Şimdi işittim. Demek bu gece düğün var. Beni de eğlenmeye davet ediyorsunuz.

ESAT

Düğün değil ahbapça bir cemiyet... Siz bulunmazsanız ülfet¹⁸³ bütün bütün ruhsuz kalır.

ŞAHİN

Bey! Bilmiyor musunuz? Akif benim gerçekten dostum, kardeşimdi. Babası benim evimde misafir... Siz bana öyle bir dostumun babasını evimde yalnız

181 Çürüksu: Karadeniz kıyısında bir şehir

182 te'ehhül etmek: evlenmek

183 ülfet: görüşme, konuşma, muhabbet ortamı

bırakıp da metrukesinin¹⁸⁴ düğününde bulunmayı teklif ediyorsunuz! Bilmem İstanbul'da adet midir? Lakin biz serhatliyiz. Bu türlü işler serhat delikanlısının elinden gelmez.

ESAT

Ben kendimi de sizin gerçekten sadık, gerçekten kıymetli ahababınızdan kıyas ederim¹⁸⁵.

ŞAHİN

Yine zannınız sahih¹⁸⁶. Yine indimde¹⁸⁷ kadriniz¹⁸⁸ büyüktür. Lakin sizi sevmek başka, Akif'i unutmak, Akif'in metrukesi kocaya varırken düğününde bulunmak yine başka.

ESAT

Ben bilirim. İş Akif Bey'de değil. Siz Dîlrûbâ'nın düğününde bulunmak istemezsiniz. Akif Bey sağken de hakkında husumetiniz bu derece imiş. Bana kendi söyledi.

ŞAHİN

Ya? Size söyledi. Kendi söyledi öyle mi? Ne de tedarikli, ihtiyatlı hanım imiş! Bari orduların birine serasker¹⁸⁹ etseler... Suphanallah! Böyle hâller insanı ne kadar acayip işlere sevk edecek! Adam ağzını açacak da....

ESAT

Lakırdısını keserek

184 metrûke: kocası ölmüş kadın

185 kıyâs etmek: saymak, farzetmek

186 sahih: doğru

187 indimde: bana göre, bence

188 kadr: değer

189 serasker: komutan

İnanmam. Nafile nefes telef edersin. Ne söylesen inanmam. Dilruba'yı bildiğim günden beri senin de ona husumetini biliyorum. Hem ben Allah'ın emriyle onu nikâh ettim. Haremime¹⁹⁰ lakırdı söylemek kimsenin haddi değildir.

ŞAHİN

Başımıza bir Akif Bey daha peyda oldu¹⁹¹. Akif'e... Dilruba'nın bir tırnağını canından aziz bilen Akif'e ne kadar vefasızlık ettiğini görüyorsun, işitiyorsun da yine kadının ahlakına o kadar güveniyorsun, yine haremim¹⁹² diye ağzından çıkan lakırdı evleri inletiyor!

ESAT

Hiddetle

Senin ne vazifen?

Kendini toplayarak

Yok birader! Haremim benim nazarımda kabahatten beridir¹⁹³. Senin nazarında da müttehim¹⁹⁴ kaldığını istemem. Akif Bey onu seviyorsa, o Akif Bey'i sevmiyormuş. Muhabbet¹⁹⁵ ihtiyar¹⁹⁶ ile değildir a. Bu kadar erken kocaya vardığını mı tayib ediyorsun¹⁹⁷? Onda kızın hiç sunı¹⁹⁸, hiç kabahati yok. Ben sebep oldum. Ne yapayım? Seviyorum. Bir dakika fırkatine¹⁹⁹ dayanamıyorum. Yalvardım, ağladım, müracaat etmediğim tedbir²⁰⁰ kalmadı, bir türlü çare bula-

190 harem: eş, karı

191 peydâ olmak: ortaya çıkmak

192 harem: eş, karı

193 berî: suçsuz, temiz, beraat etmiş

194 müttehim: suç isnat edilen, itham altında kalan

195 muhabbet: aşk, sevgi

196 ihtiyâr: seçim, seçme

197 ta'yib etmek: ayıplamak

198 sun': etki

199 fırkat: ayrılık

200 tedbîr: yol, yöntem, çare

madım, bir türlü kandıramadım, az kaldı helak olacaktım, kız helak olacağımı anladı da nikâha öyle kail oldu²⁰¹.

ŞAHİN

Kendi kendine

Allah Allah! Yarabbi bu kadının vücudunu şeytan gibi alevden mi yarattın? Yüzüne kim bakarsa gözleri kamaşıyor, kim bakarsa bir daha görmez oluyor.

Esat'a

Bey! Çok zaman görüşmedik. Lakin seni bu fikirde, bu itikatta²⁰², bu yolda bulunmaya layık bilmezdim, yine de bilmem ki layık mısın? Bir kere düşmüşsün. Çare yok. Kimse kurtaramaz. Meğer²⁰³ Allah kurtarsın! Hemen²⁰⁴ Allah kurtarsın! Bırak! Beni bırak! Ne kadar yanında durursam o kadar pişman olursun, belki beni de pişman edersin.

ESAT

Yalnız

Buna ne oluyor! Kini kabul olunmamış âşıklar gazabına benzer!... Herkesin esrarı²⁰⁵ neme lazım. Dilrûba beni seviyor a!

Perde kapanır.

ÜÇÜNCÜ FASIL

İşret²⁰⁶ takımıyla vesair levazımıyla²⁰⁷ müzeyyen²⁰⁸ bir düğün odası

201 kâ'il olmak: razı olmak

202 i'tikad: inanç

203 meğer: ancak, yalnızca

204 hemen: ancak, yalnızca

205 esrâr: sırlar

206 'işret: içki

207 levâzım: araç gereç, eşya

208 müzeyyen: süslü

Birinci Meclis

SELİM, BAHTİYAR

SELİM

Daha meydanda kimse yok!

BAHTİYAR

Şimdi gelirler. Düğüne ne buyurursunuz?

SELİM

Bizim memleketin yılanıyla güzeli her tarafta meşhurdur. Fakat güzellerinin bazıısı insan kıyafetindedir²⁰⁹ ama yılanıdır deseler adam inanmaz. Meğerki bu hâlleri görmüş olsun.

BAHTİYAR

Akif'in garip garip şehit olduğuna mı acırsın? Bu biçarenin gözü bağlı kurban gibi kendini en büyük muhataralara²¹⁰ attığına mı?

SELİM

Birader (!) ne taaccüp ediyorsun²¹¹? Bu yılan vaktiyle hangimizi sarmadı? Hangimizi zehirlemedi? Unuttun mu? Geçen sene seninle bu fahişe için anamızdan bizimle beraber doğan dostluğu kırıyorduk. Ondan evvel az kaldı Şahin ile birbirinizi telef ediyordunuz?

BAHTİYAR

Geçelim! Oraları unutalım! Şimdi o bahislerin sırası değil Şahin dedin de hatırıma geldi. O nerede?

209 kıyâfet: görünüş, suret, şekil

210 muhâtara: tehlike

211 ta'accüb etmek: şaşırmaq

SELİM

Bilmem! O buraya dün gelmişti. Sakın efendiye hakikatini söyleyip de bir bela çıkarmış olmasın?

BAHTİYAR

Söylemiş olaydı biz bu gece düğünde mi bulunurduk! Akif merhumla kardeş gibi görüşmezler miydi? Gelmediği var ise onu saydığındandır....

Gerçek²¹² birader! Akif hiddetliydi, ateşliydi. Altı yedi ay birlikte bulunduk. Yine kendi hâlini kendine bildirmeye cesaret edemedik. Bunun nesinden korkuyoruz, Dilruba'nın ne olduğunu kendine söyleyiversen ne olur?

SELİM

Sen deli misin? Biz buralı iken, kadının bu gece bende ise dün gece sende olduğunu ilme'l-yakîn²¹³ bilirken az kaldı yolunda üç beş arkadaş, üç beş kardeş birbirimizi telef edecektik. Öyle değil mi? Hiç o köstebek çıkacak delik bırakmadan kendine yuva mı yapar? Hiç Dilruba bizler için bin türlü şüpheler peydâ etmeden²¹⁴ kocaya mı varır? Dikkat etsene! Bir yıl içinde iki keredir nikâh oluyor, iki kocası da ahabamız tesadüf ediyor²¹⁵, yine ikisinde de nikâhı düğün olacağı gün iştiriyoruz! Ya evvel işitsek belki bir şey söyleriz. Ama düğün günü ne söyleyebileceksin? Hanım zaten nikâhlı, aleyhinde bir lakırdı söylesek alan adamın namusuna dokunur, gürültü çıkar, meclis bozulur. Ahbap taciz olur²¹⁶, terbiyesizlik muaccizlik²¹⁷ sana kalır, kocası yolda bile rast gelse selam vermez, selam bize kalır, âdeta canına kastetmek ister. Hanımefendi, vaktiyle ayaklarına

212 gerçek: doğru!

213 'ilme'l-yakîn: kesin bir şekilde bilme

214 peydâ etmek: meydana getirmek

215 iki kocanın da ahbap tesadüf etmesi: iki kocanın da tesadüfen tanıdık kişilerden olması

216 ta'ciz olmak: huzursuz olmak, rahatsız olmak

217 mu'accizlik: suçluluk, kabahatlilik

kapanıp da “dünyada benim için senin yoluna ölmekten büyük bir devlet²¹⁸ yoktur” diye bin yemin eden hanımefendi dostluk edeyim derken peyda ettiğin²¹⁹ düşmanları görünce güler, kahkahalarla güler. Bayılıncaya kadar güler. Böyle bir netice kazanmak için mi Esat’a meram anlatmaya çalışacaksın?

BAHTİYAR

Hakkın var birader! Şimdiye kadar kaç keredir başımıza geliyor biz zevkimize bakalım. Âlemin hâli daima böyle! Bu da âlemin başka türlü bir hâli! Geliyorlar.

İkinci Meclis

EVVELKİLER, ESAT, HALİM, SAZENDE TAKIMI

ESAT

Halim Efendi ile sair gelenlere

Buyurun! Buyurun efendim!

Selim ile Bahtiyar Beyler’e

Maşallah sefa geldiniz. Teşekkür ederim. Davetime icabet buyurmuşsunuz. Bendenizi ihya ettiniz.

Birer kadeh, efendi hazretleri müsaade buyururlar. Onlar gerçekten urefadan-
dırlar²²⁰. Kendileri müskirattan²²¹ perhiz buyururlar²²² bizim gibi alude-damen-
lere²²³ ilişmezler.

218 devlet: mutluluk, saadet

219 peydâ etmek: meydana getirmek

220 ‘urefâ: irfan sahipleri

221 müskirât: haram işler

222 perhîz buyurmak: kaçınmak

223 âlûde-dâmen: kötü kadın

HALİM EFENDİ

Estağfurullah oğlum! Biz vaktimizi geçirmişiz, mükeyyifat²²⁴ bizi bırakmış. Hem dünyada vücudum muazzep²²⁵ olup da hem ahirette mesul olmakta²²⁶ bir letâfet²²⁷ göremem de işretten²²⁸ onun için çekinirim. Siz genç zatlarsınız. Eğlenin! Zevkinizde olun!

BAHTİYAR

Haydin bakalım. Sahip-i hanenin²²⁹ sefasına²³⁰, rahatına.

UMUM²³¹

Allah, Bey'i zevkinden ayırmasın. Teşekkür ederim. Ağalar siz de lütfeder de iltifatımıza biraz revnak²³² verir misiniz? Hazır keman var. Haydin bakalım! Bir taksim²³³ isteriz. Bir kadeh daha lazım geldi. Değil mi? Asrımızda ne tuhaf şeyler işitiliyor. Geçen gün bizim Macarlı hekim ne diyordu, işittiniz mi? Çalgının sesi havayı gayet hafif oynatırmış, o oynayan hava insanın kulağına girer, beynini nazik nazik gıdıklarmış da gönül onun için musikiden hoşlanırmış. Biz yine hikmetten mi bahsetmeye başladık.

Çalgıcılara

Haydin bakalım! Lütfunuza intizar edip²³⁴ duruyoruz. Taksim mi edeceksiniz, ne yapacaksınız?

224 mükeyyifât: keyif ve sarhoşluk verici şeyler

225 mu'azzeb: eziyet çeken

226 me'sûl olmak: cezalandırılmak

227 letâfet: güzellik

228 'işret: içki

229 sâhib-i hâne: ev sahibi

230 sefâ: mutluluk, ferahlık

231 'umûm: herkes

232 revnâk: parlaklık, güzellik

233 taksîm: musiki parçası

234 intizâr etmek: beklemek

ÇALGICILAR

Taksimden sonra

Bahs eyler iken dilde²³⁵ duran yaralarımın

Ahımda nihalan²³⁶ gibi güller mi açılsın

Arz etmek için sinedeki suziş-i aşkı²³⁷

Dağ-ı dil-i mecrurdan²³⁸ ateş mi saçılsın

ESAT

Of!

BAHTİYAR

Galiba şiir sizin?

ESAT

Hayır! Kimin olduğunu bilmiyorum.

BAHTİYAR

Kim söylemişse sanki sizin lisanınızdan²³⁹ söylemiş! Baksanıza bu gece Şahin Bey niçin gelmedi? Acaba orduda mı?

ESAT

Hayır! Orduda değil! İki saat evvel burada idi. Bir mühim işi zuhur etmiş²⁴⁰, özür etti, gelemedi. Hepinize selamı var. Belki birazdan gelir.

235 dil: gönül

236 nihâlân: taze gül fidanları

237 sûziş-i 'aşk: aşk acısı

238 dâğ-ı dil-i mecrûr: sürgün edilmiş yüreğin yarası

239 lisân: dil (organ)

240 zuhûr etmek: ansızın ortaya çıkmak

Kendi kendine

Dünyada kimseyi düşünmeyip de deminki maceranın üzerine Şahin'i sormakta ne mana var? Garip bir sual ama her ne ise biz eğlencemize bakalım. Biz her lakırdı ettikçe siz böyle sükût ederseniz²⁴¹ sabaha kadar iki mısra ya söyleyebilirsiniz ya söyleyemezsiniz. Yemek vakti yaklaşıyor. Haydin bakalım.

ÇALGI

Zevkin ne ise söyle hicap eyleme²⁴² bizden
Zannım²⁴³ seni ya bade²⁴⁴ ya mızraptır eden şen
Çoktan beri mutadın²⁴⁵ iken sohbet-i gülşen²⁴⁶

Hiç ta bu kadar arz-ı neşat²⁴⁷ etmez idin sen
Gül bir daha gül handene²⁴⁸ kurban olayım ben

BAHTİYAR

Allah! Meclise revnak²⁴⁹ gelmiyor. Gelin birer daha içelim! Haydin bakalım!
Esat'ın aşkına, Esat yine senin aşkına içiyorum.

ESAT

Var ol Bey'im! Bu da sizin aşkınıza.

241 sükût etmek: susmak

242 hicâb eylemek: saklamak, çekinmek

243 zannım: zannımca

244 bâde: içki

245 mu'tâd: adet edilen iş

246 sohbet-i gülşen: gül bahçesi ile arkadaşlık

247 'arz-ı neşât: mutluluk gösterme

248 hande: gülüş

249 revnâk: parlaklık, güzellik, canlılık

BAHTİYAR

Afiyetler olsun! Çalgı yine mi duruyor?

ESAT

Durmaz Bey'im!

ÇALGI

Güldürdü yüzün²⁵⁰ bir gülüşün bezm-i sefanın²⁵¹

Bülbül müdür ey nahl-i çemen²⁵² gonca dehanın²⁵³

Aç göğsünü saç zülfünü²⁵⁴ çöz bend-i miyanın²⁵⁵

Hiç ta bu kadar arz-ı neşat²⁵⁶ etmez idin sen

Gül bir daha gül handene²⁵⁷ kurban olayım ben

BAHTİYAR

Bizim meclisin yüzü ne vakit gülecek? Biz ne vakit göğsümüzü, bağrımızı açacağız? İçeceksen bu namahremi mecliste ne tutuyorsun? Birer kadehe daha ikbal²⁵⁸ yok mu? Bunu da herkes kendi aşkına içsin. Bahtiyar'ın aşka.

SELİM

Esat'a

Çok mu oluyor?

250 yüzün: (sefanın) yüzünü

251 bezm-i safâ: eğlence, sefa meclisi

252 nahl-i çemen: taze hurma ağacı

253 dehân: ağız

254 zülf: yüzün yanından sarkan saç lülesi

255 bend-i miyân: kuşak

256 arz-ı neşât: mutluluk göstermek

257 hande: gülüş

258 ikbâl: istek

Akif Bey

ESAT

Neden çok olsun? Eğleniyoruz. Bahtiyar Bey'in aşkına.

UMUM

Bahtiyar Bey'in aşkına.

SELİM

Bahtiyar'a

Ne yapıyorsun? Ben senin hiç böyle ayyaşlığını görmemiştim.

BAHTİYAR

Sus birader! Akif hatırıma geliyor da sinirlerime dokunuyor bir münasebetsizlik edeceğim, işretle²⁵⁹ kendimi teskin etmeye²⁶⁰ çalışıyorum.

ÇALGI

Evvel ne idi şerm²⁶¹ ile adap²⁶² ile derdin
Bir bade²⁶³ sunulsa darılırdın ya giderdin
Ağyara²⁶⁴ olan vaadine mi hürmet ederdin

Hiç ta bu kadar arz-ı neşat²⁶⁵ etmez idin sen
Gül bir daha gül handene²⁶⁶ kurban olayım ben

259 'işret: içki

260 teskin etmek: yatıştırma, sakinleştirme

261 şerm: utanma

262 âdâp: edepler

263 bade: içki

264 agyâr: yabancılar, başkaları

265 'arz-ı neşât: mutluluk gösterme

266 hande: gülüş

BAHTİYAR

Esat'a

İşte bu şarkı mutlaka sizin olacak.

ESAT

O niçin?

BAHTİYAR

Ağyara²⁶⁷ olan vaade hürmet lazım değildir gibi içinde bir söz var da.....

ESAT

İstemeye istemeye gülerek

Bendeniz şair değilim.

Selim'e

İşret²⁶⁸ değil fakat latife²⁶⁹ biraz çok oluyor.

SELİM

İşret meclisidir. Her iştilen söze ehemmiyet verilmez. Bahusus²⁷⁰ hane sahibi-siniz, ziyafet de sizin...

ESAT

Biz de bir şey demedik a!

267 agyâr: yabancılar, başkaları

268 'işret: içki

269 latife: şaka, mizah

270 bâhusus: hele, en çok, bilhassa

Üçüncü Meclis
EVVELKİLER, ŞAHİN BEY

ŞAHİN

Telaş ile girerek etrafa göz gezdirdikten sonra

Daha gelmemiş!

ESAT

Birader! Sefa geldiniz. Allah bilir nasıl teşekkür edeceğimi bilemem. Bugün beni pek meysus²⁷¹ etmişsiniz. Hele şimdi anladım, gerçekten hatırımı sayarmışsınız, gerçekten bana muhabbetiniz²⁷² varmış:

ŞAHİN

Şaşkın şaşkın

Muhabbet!... Evet muhabbet insana akla gelmedik şeyler yaptırıyor. Ben gelmeyecektim de yine geldim. Birini görmek istiyordum. “Sizi görmeyi arzu ettim” diyecektim, şuradan bana bir rakı verin! Bahtiyar! Bahtiyar! Sen elinle bir rakı ver!

Kendi kendine

Yarabbi! Yarabbi! İşin akıbeti nereye varacak?

SELİM

Yanına yaklaşarak

Ne oluyorsun? Hâline bakan çıldırmış zanneder, gözleri de ne kadar deli deli bakıyor, sen de Akif’in, Esat’ın tabiatına²⁷³ mı girdin? Hâlâ bu yılanın yarası yüreğinde mi duruyor?

271 me’yûs: üzgün, kederli

272 muhabbet: sevgi

273 tabîat: huy, karakter

ŞAHİN

Bırak! Allah ettikleri kadar belasını versin de yerin dibine geçirsin. Vaktiyle ben de bu fahişeye esir olmuştum! Of! Düşündükçe gönlümü parça parça edeceğim geliyor. Senin daha dünyadan haberin yok! Bilmem işin neticesi nereye varacak?

BAYTİHAR

Rakıyı getirmiş olduğu hâlde²⁷⁴ telaş ile

Ne var? Orduya bir hâl mi oldu?

ŞAHİN

Hiddetle

Sus sen de! Cennete girsen köşesinde bucağında bir musibet ararsın. Haydi! Haydi! Rakını iç de zevkine bak! Ordu Allah'a emanet!

SELİM

Ne oldu? Hangi işin neticesi nereye varacak?

ŞAHİN

Akif sağ, gelmiş.

SELİM

Allah'ını seversen?!!

ŞAHİN

Gelmiş diyorum. Bizim Hacı Hüseyin görmüş, demin gelen vapurda görmüş, hatta o vapurdan, bu kayıktan konuşmuşlar. Bana iskelede yetişt, haber verdi. Bulurum diye koştum, buraya geldim. Daha sıhhiyeden ruhsat alıp da yolcular çıkmamış mıdır nedir? Gelmemiş. Şimdi nerede ise gelir. Bilmem neler olacak? Bilmem ne kıyametler kopacak?

274 olduğu hâlde: olarak

SELİM

Birader kalk! Bir bahane bulalım, şuradan savuşalım, biz şu beladan uzak duralım!

ŞAHİN

Be ne mürüvetsiz²⁷⁵ adamsın! İki insan, iki yiğit, her birini bir gözümüz kadar sevdiğimiz iki delikanlı, herkesin aklına halel getirmiş, herkesin gönlüne yaralar açmış bir fahişe için dünyada birbirinin varlığını çok göreceksin, her biri dünyada ne kadar bela, ne kadar gazap çekiyorsa hepsine ötekinin vücudunu sebep bilecek, o hâl ile ikisi birbirinin karşısına gelecek, zihninde rahat yaşamak için ötekini öldürmekten başka çare bulamayacak, biz bu hâlleri biliyoruz. Bizden başka bilen yok, sebebi de karı! Hem hepimizi vaktiyle bu hâllere uğratmış bir karı! Onu da biliyoruz. Yine Azrail'i aralarına ativerelim de kendimizi selamete çıkarmaya mı çalışalım? Ben oturacağım. İşin neticesini bekleyeceğim. Ne olursa olsun.

SELİM

Ben de otururum. En fena netice mevt²⁷⁶ olacak değil mi? Dünyada hangi iş vardır ki neticesi mevt olmasın? Bahtiyar! Neredesin? Çalgı takımının içine mi karıştın? Allah seni dünyanın zevkini bozmak için yaratmış! Bırak da bir şey söylesinler.

BAHTİYAR

Haydin bakalım! Devirlerden, semailerden, usta işi şarkılardan usandık. Biz buraya musiki dersi almaya gelmedik a. Halkın anlayacağı bir şey bilmez misiniz?

ÇALGI

“Ey gaziler...”

275 mürüvvet: mertlik, insaniyet

276 mevt: ölüm

BAHTİYAR

Çalgı ile beraber

“Yol göründü....”

Çalgıya

Bırak! Amma hava buldunuz! Bir eğlencede söylense herkesin keyfini berbat eder. Bir kavgaya giderken söylense gönülleri, sinirleri zayıflatmaktan başka bir şeye yaramaz. Başka türkü yok mu? Yemin ederim ki şimdi de “Aman padişahım izin ver bize” den başlayacaklar. Kavga türküsü istemeyiz. Burası tabya değil düğün evi... Böyle meclislere eğlenceli havalar yakıştır....

Haydin bakalım! Ne idi o? Hani bir yörük hava vardı? Yeni çıkarmışlardı. Ha! Hatırıma geldi.

“Sakın sözüne inanma”

Tagannî²⁷⁷ ile

“Sakın sözüne inanma”

ÇALGI

Sakın sözüne inanma! Yüz verirse de aldanma!

Gönlü bir sendedir sanma! Yâre itimat olunmaz!

Kıza âşık mı bulunmaz!

BAHTİYAR

Bulunur, bulunur, her vakit bulunur, sen bırakırsan, arkadaşın sever, nefsimde²⁷⁸ tecrübe ettim, sen kendini kurtarırsın, kurtulduğun belaya kardeşin düşer. Dilerüba, ah! Dilim dolaşmaya başladı. Dilbere diyecektim. Dilbere her vakit

277 tagannî: makamla şarkı söylemek

278 nefsimde: kendimde

âşık bulunur, her vakit. Yoluna kimi ölmek ister kimi ölür, kimi başkasını öldürmek ister, kimi başkasının elinde telef olur. Hâsılı²⁷⁹ her vakit âşık bulunur, her âşık bir suretle telef olur.

SELİM

Yanına yaklaşarak

Sen âdeta hezeyan²⁸⁰ söylemeye başladın. Mecliste işrete²⁸¹ kan mı karıştıracaksın?

BAHTİYAR

Selim! Sen misin, sen misin birader? Bir rakı daha ver de gideyim, uyuyayım. Mizacımlı bilirsin a, ben böyle şeylere dayanamam. Şu murdar²⁸² çalgıyı sustur! Şimdi beni ummadığın hâllerde göreceksin.

Dördüncü Meclis

EVVELKİLER, sonra UŞAK, sonra AKİF BEY

AKİF

Dışarıda

Sersem herif! Ziyafet olmakla ne lazım gelir. İnsan misafir olsa davete kabul ederler. Sen beni kendi evime girmekten mi edeceksin?

ŞAHİN

Kendi kendine

Akif... Geliyor. Hemen Allah muini²⁸³ olsun.

279 hâsılı: kısacası

280 hezeyân: kötü söz, soğuk şaka

281 ‘işret: içki

282 murdar: pis

283 mu’în: yardımcı

BAHTİYAR

O nasıl ses!

SELİM

“Âşıkla doldu hane belalar mübareği”

ESAT

O gürültü nedir Salih?

İçeri girerek

Efendim!

ESAT

Dışarıda ne oluyor?

SALİH

Bir zabıt(!), kaptan mıdır nedir? Zorla içeri girmek istiyor. “Bey’e sorayım” dedim. Bir türlü razı olmuyor, kıyameti koparıyor.

ESAT

Ben sana “Gelen olursa bana sormadan odaya koyuverme” dedim mi? Kaç oldu tembih ediyorum. Bir daha öyle terbiyesizlik edersen ama rızkından olursun.

İçeri giren Akif Bey’e

Buyurun! Buyurun Beyefendi! Affedin! Kusura bakmayın! Bu hayvanı bir türlü terbiyeye muvaffak olamadım, İstanbul’a gidersem Ayvansaray’daki ustaların birine vereceğim, buyurun! Sefa geldiniz.

AKİF

Sefanız daim olsun.

Akif Bey

ŞAHİN

Akif! Kardeşim.... Benim iki gözüm Akif'im!

ESAT

Akif mi!

SELİM

Birader! Şükür olsun Cenabıhak kavuşturdu.

ESAT

Telaş ile Halim Efendi'ye

Bu zat kimdir? Bilir misiniz?

HALİM EFENDİ

Şaşkın şaşkın

Evet... Bilirim. Akif Bey... Bizim öldü zannettiğimiz Akif Bey.

ESAT

Ya! Bizim öldü zannettiğimiz Akif Bey öyle mi? Bizim öldü zannettiğimiz Akif....

Kendi kendine

Of! Gönlümden öyle hâller geçiyor ki tasavvuruyla²⁸⁴ beynim eriyiverecek!

AKİF

Bir tarafa oturup herkese selam verdikten sonra

284 tasavvur: düşünce

Ne tuhaf şey! Bendeniz geldim, meclise bir durgunluk geldi. Bizim eve de bu kadar bigâne²⁸⁵ miyim? Ben evimde daima böyle eğlenceler olduğunu isterim. Şurada üç dört zat var ki her birini kardeş bilirim. Hele Halim Efendi hazretleri. Pederimdirler. Bendenizi ilk görüştüğümüz gün evlatlığa kabul ettiler.

Esat'a

Şimdiye kadar yalnız zat-ı valanızla²⁸⁶ mülakat²⁸⁷ nasip olmamıştı. Bir kere görüşüldü ya inşallah bundan sonra çok muhabbetler, uhuvvetler²⁸⁸ ederiz.

ESAT

Gayet şaşkın ve barid²⁸⁹ bir tarzda

İnşallah! İnşallah.

ŞAHİN

Kalk! Gidelim. Kalk! Bize gidelim.

AKİF

Ne oluyorsun? Çehrene bakan vücudunu gamdan, beladan yapılmış zanneder. Bir kederin varsa bu eğlence meclisinde niçin bulundun? Bey hem sefa-şikenlik²⁹⁰ edecek, hem de beni kendine teşrike²⁹¹ çalışıyor.

ŞAHİN

Ya Rabbi sen bilirsin! Nasıl meram anlatmalı. Kalk! Kalk gidelim diyorum. Sözümlü dinlersen beni de herkesi de memnun edersin.

285 bigâne: yabancı

286 zât-ı vâlâ: yüce zat

287 mülâkât: yüzyüze görüşme

288 uhuvvet: dostluk, kardeşlik

289 bârid: donuk

290 sefâ-şikenlik: neşe kaçıcılık

291 teşrik: ortak etmek

Akif Bey

AKİF

Beyin yine tutarak²⁹² zamanına tesadüf ettik. Otur! Şurada, otur da biraz zevkimize bakalım! Sözümü dinlersen beni de herkesi de memnun edersin.

ŞAHİN

Zavallı! Dünyadan bihaber!

AKİF

Hiç Şahin Bey'e iltifat etmeyerek²⁹³ Bahtiyar Bey'e

Bahtiyar! Sen ne oldun? Evvel böyle meclislerin ziyneti²⁹⁴, şenliği sen idin. Hani o eski kahkahalar? Bir kere gelip de arkadaşına, kardeşine, Akif'ine bir selam vermek yok mu?

ŞAHİN

Gel! Defolalım, şuradan gidelim.

AKİF

Sen insana böyle musallat olmayı yeni mi peyda ettin²⁹⁵?

Bahtiyar! Gözlerin yaşla dolmuş! Ağlıyorsun, bu yaştan sonra çocuk mu oldun?

BAHTİYAR

Birader! Sen galiba sevdiğin adamı şehit oldu diye ışıtip de arkasından aylarca matem tuttuktan sonra karşında görmemişsin.

AKİF

Nasıl?

292 tutarak: sara hastalığı

293 iltifat göstermemek: ilgilenmemek, ilgi göstermemek

294 ziynet: süs

295 peydâ etmek: çıkarmak, hâsıl etmek

BAHTİYAR

Görmüş olaydın o kadar anlardın ki ağlamak çocuklara mahsus değilmiş. Bazı kere erkekler de ağlıyor. Beyim(!) bazı kere erkekler de ağlıyor.

AKİF

Anlaşıldı. Biz Sinop'ta düşmana teslim etmeyelim diye gemiyi atmıştık a! Herkes bizi şehit oldu zannetmişler, bunlar da işitmişler, şimdi yanlarına geldik. Ölü görmüş gibi gönüllerine bir hüznün, bir dehşet çöktü. Gelin! Gelin şuraya oturalım da Sinop'tan nasıl kurtuldum, herkesin ölü sandığı Akif nasıl karşınızda duruyor da hepinizle konuşuyor size nakledeyim²⁹⁶.

ŞAHİN

Daha burada mı kalmaya çalışacaksın? Daha sözümü dinlemeyecek misin? Allah aşkına gel!

AKİF

Bırak efendim! Siz beni ölmüş bilmekle ben de kendimi vücudumun bu kadar sıhhatiyle beraber mevta²⁹⁷, bir işret meclisini²⁹⁸ bu kadar sefasıyla²⁹⁹ beraber mezar kıyas eder³⁰⁰ de korkarım öyle mi?

Ben saatlerce suyun ateşin arasında kaldım, saatlerce ölüm etrafımda dolaştı korku bir dakika hatırıma gelmedi. Şimdi öyle hayal ile, hikâye ile mi gönlüme havf³⁰¹ düşecek?

296 nakletmek: anlatmak

297 mevta: ölü

298 'işret meclisi: içki meclisi

299 sefâ: eğlence, şenlik

300 kıyâs etmek: varsaymak, farzetmek

301 havf: korku

Gizlice Şahin'e

Ben ahbap meclisine bozgunluk vermemek istiyorum da bir dakika yanında bulunmayı bir ömr-i tabiiye³⁰² müreccah³⁰³ gördüğüm haremimin³⁰⁴ yanına gitmiyorum. Sen hiç düşünmeden beni kendi evine götürmeye çalışıyorsun.

ŞAHİN

Ah!....

AKİF

Yüzüme ne kadar hayran hayran bakıyorsun? Yoksa Dilruba da mı beni ölmüş biliyor, insaf edip de havadis³⁰⁵ ondan olsun saklamadınız mı?

ŞAHİN

Haydi bizim eve mi geleceksin? Sinop hikâyesi mi nakledeceksin? Ne yapacaksan yap da yanımdan ayrıl! Şimdi beni çıldırtacaksın.

AKİF

Kendi kendine

Sahihen³⁰⁶ Beyin tutarağına³⁰⁷ tesadüf etmişiz! Dilruba beni ölmüş bilse evde bu şenlik olmaz a.

SELİM

Pencereden bakarak Şahin'e

302 ömr-i tabii: ortalama bir ömür

303 müreccah: tercih edilen

304 harem: eş

305 havâdis: haberler

306 sahihen: gerçekten

307 tutarak: sara hastalığı

Süleyman Kapitan geliyor. Şimdi hakikat bütün bütün meydana çıkacak. Sana “Şuradan defolalım, gidelim” dedim, anlatamadım.

AKİF

Allah aşkına size bugün ne oldu? Hepiniz yüzüme acayip mahlûktan³⁰⁸ bir şey görmüş gibi bakıyorsunuz.

Beşinci Meclis

EVVELKİLER, SÜLEYMAN

AKİF

Babacığım! Efendim babacığım! Siz de beni şehit olmuş sandınız da vasiyetimi yerine getirmek için buralara kadar seferi³⁰⁹ ihtiyar ettiniz³¹⁰ öyle mi? (Ah! Öldükten sonra da bu derece hatırı sayılacağından emin olmak insana ölümden kurtulmaktan daha lezzetli geliyor.) Yok babacığım! Ölmedim. Ben vatanımın namusunu muhafaza etmek için canımı feda etmek istedim, kadere muvafık³¹¹ gelmedi. Cephaneyi attım, etrafımı bir duman bürüdü. Gürültünün dehşetinden biraz zaman kendimi kaybetmişim. Ayıldım baktım ki denizdeyim. Yanı başımda da bir tahta parçası yüzüyor. Hazret-i Musa'ya bir beşiği Nuh teknesi cay-ı aman³¹² eden Rabbim beni de o kadar ateşin, o kadar dalğanın arasından o tahta parçasıyla kurtardı. Yanıma dakikada bir gülle düşerdi de sanki eli kılıçlı bir Türk'e rast gelmiş düşman gibi çekine çekine etrafımda dolaşırdı, bir tarafıma dokunamazdı. Dört kere denizin ta dibine gittim, hele birinde iki avucum çakıl taşıyla doldu, tahta parçası elimden fırladı, yine aradan bir dakika geçmeden Hakk'ın sevdiği kullarına gönderdiği hidayet³¹³ gibi beni arayarak üzerime gelmeye başladı. Denizin yüzüne yine o tahta ile çıktım. Meğer karaya yaklaştımışım bir delikanlı (Ah! Zavallı yiğit! Siz daima “eski Osmanlılarda

308 mahlûk: yaratık

309 sefer: yolculuk

310 ihtiyâr etmek: seçmek

311 muvâfık: uygun

312 cây-ı âman: kurtuluş yeri

313 hidâyet: doğruluk, yardım

başka mürüvvet³¹⁴, başka fedakârlık var idi. Şimdi dünyada o mertler kalmadı” der idiniz a. İş öyle değil. Babacığım! Şimdiki Osmanlılar da onların halis evladı imiş. Fırsat düşerse hakikat anlaşıyor.) O delikanlı beni gördüğü gibi bir kere “batıyor” diye bağırды, soyunabildiği kadar soyundu, denize fırladı, beni kurtardı. Hem kendi canını feda etti de öyle kurtardı ayağımız kuma basmıştı. Başımızın ucunda bir humbara³¹⁵ patladı, yiğit üzerine kapandı da kendini bana siper etti, ona da kanaat etmedi, vücudundan dökülen kanlar etrafında dal dal mercanlar peyda etmeye³¹⁶ başlamışken hiç hâlini düşünmeyerek iki eliyle belime sarıldı. Ne kadar kuvveti varsa bir yere topladı, “Alın kardeşler! Bir can verdim, bir can kurtardım” dedi. Beni kaldırdı. Kenara fırlattı. Sahile çıktım baktım ki biçare³¹⁷ bütün bütün takatten kalmış. Dalgalara tutulmuş. Gidiyor. Batıyor! Allah bilir onu o hâlde görünce kurtulduğuma bin kere pişman oldum.

ŞAHİN

Kendi kendine

Daha kim bilir kaç yüz bin kere pişman olacaksın?

AKİF

Ah! Bilemezsiniz insana kendi yolunda bir can telef olduğunu görmek ne kadar giran³¹⁸ geliyor! Hemen o dakikada soyundum. Yalnız ben değil birkaç kişi daha hazırlandılar. Ne fayda! Biz daha karadan iki arşın ayrılmadan çocuk gitti. Dalgadan bir türlü kendini kurtaramadı. Vücudunda mecal kalmamış. Yine yüzü gülüyordu. Bize de eliyle gelmeyin gelmeyin! yollu işaret ediyordu. Bilmem gülüşü dünyada kendi gibi başkası için can verecek adamlar gördüğünden miydi? Yoksa ölümden bir adam kurtardığına memnuniyetinden mi idi?

314 mürüvvet: yiğitlik

315 humbara: top mermisi

316 peydâ etmek: meydana getirmek

317 bî-çâre: zavallı

318 girân: ağır

Süleyman'a

Ah! Babacığım! Şehit olamadım. Lakin o kadar müteessif³¹⁹ değilim. Siz.... daha başkaları arkamdan teessüf³²⁰ edecektiniz. Ağlayacaktınız, kurtuldum, Allah kurtardı. Kim bilir hikmeti nedir?

Babacığım! Size de bunlar kadar durgunluk çökmüş. Devletim için hayatımı ne kadar mehlekeler³²¹ attığımı söyledim. Gönlünüze tesir etmedi! Ecelin pençesinden ne türlü mucizelerle kurtulduğumu söyledim. Yine gönlünüze tesir etmedi! Belki tesir etmiştir. Lakin çehrenizden anlaşılmıyor. Vücudunuzda can, kalbinizde hareket kalmamış gibi duruyorsunuz. Söyleyin! Bir lakırdı³²² olsun söyleyin! Dudaklarınız birbirinden ayrılınsın ki bari ben de sizin hayatta olduğunuza inanayım!

Gemiye attıktan sonra size sağ olduğumu mektupla bildirmediğime gücendiniz ise onda vallahi kabahatim yoktur. Denizle fena bir soğuk almışım. Baş hummasına³²³ uğradım. Daha dört beş güne gelinceye kadar yatakta, kendimi bilmez bir hâlde idim. Kıyafetimden anlaşılmıyor mu?

SÜLEYMAN

Şahin Bey'e

Demek bunun bir şeyden haberi yok! Hiçbiriniz cesaret edemediniz. Biriniz söyleyemediniz. Öyle mi?

ŞAHİN

Ağa peder! Sen bizi musibet tellalı, virane baykuşu, kara haber müjdecisi mi zannettin? Kim haber verecek?

319 müte'essif: teessüf eden, kederlenen

320 te'essüf: kederlenme

321 mehleke: tehlikeli yer, iş

322 lakırdı: söz, laf

323 hummâ: ateşli hastalık, nöbet, sıtma

Akif Bey

Çalgıcılara

Ne bekler durursunuz? Burada hâlâ düğün var. Hâlâ şenlik olacak zannında mısınız? Defolun şuradan. İşinize gidin!

AKİF

Şahin! Delirdin mi?

ŞAHİN

Ayağıyla işret³²⁴ takımına vurarak

Kaldırın şunu ortadan! Düğün. Sefa böyle gün için midir?

AKİF

Şahin! Ne oluyorsun?

ŞAHİN

Haydin beyler! Şu garip ihtiyarı biraz kendi hâline bırakalım da oğluna derdini anlatsın.

AKİF

Allah aşkına ne oluyorsunuz? Cephanesini ateşlemiş, gemisini havaya atmış da yine kurtulmuş bir adamı meraktan mı öldüreceksiniz?

324 'işret: içki

Altıncı Meclis

SÜLEYMAN — AKİF — ESAT

SÜLEYMAN

Bırak gitsinler. Bırak gitsinler. Oğlum! Benden başka kimseden bir şey öğrenemezsin. Gel bakayım! Gülleye, kurşuna göğüs verdiğin, ateşten, sudan korkmadığın gibi kedere, belaya da metanetle karşı durabilir misin? Asker olan kalbine açılacak yaralardan da müteessir³²⁵ olmamak lazım gelir. Asıl mertlik odur.

AKİF

Söyle babacığım! Dünyada ben her şeye dayanırım. Kalbimi yaraya dayanmakta vücudumdan kavi³²⁶ bulursun. Lakin bu tereddüde dayanamayacağım. Evde çalgılara bakan düğün, çehrenize bakan cenaze var zanneder.

SÜLEYMAN KAPTAN

Düğün var oğlum! Haremin, senden sonra sefil kalır, kimseyi düşünmez zannettiğin haremin vefasız çıktı. Şehadetini³²⁷ işitir işitmez başkasına vardı.

AKİF

Ah!

SÜLEYMAN KAPTAN

Gördüğün ziyafet onun düğünü idi. Nikâh eden zat da şu beyefendi imiş.

AKİF

Mübarek olsun! Ya Rabbi! Meğer o kadar rıyayı, o kadar hıyaneti öyle güzel bir vücut içinde setretmek³²⁸ de hikmetine tevakkuf³²⁹ edermiş!

325 müte'essir: üzüntülü, kederli

326 kavi: kuvvetli, güçlü, güvenilir, sağlam

327 şehâdet: şehitlik, şehir olma

328 setr: örtme, kapama, gizleme

329 tevakkuf: durma, eğlenme, bekleme

SÜLEYMAN

Gel oğlum! Bu menhus³³⁰ evden, bu yılan yatağından çıkalım da seninle bir köşeye çekilelim. Hizmetimizi, devletimizi düşünelim.

ESAT

Ağa peder! İhsan³³¹ buyurun! Evden çıkmak bendenize düşer zaten evin sahibi (evin değilse sahibesinin sahibi) beyefendi oğlunuz iken neden çıkması lazım gelsin?

AKİF

Mübarek olsun dedik a! Ev de, sahibesi de mübarek olsun!

ESAT

Beyefendi! O nasıl lakırdı? Hanım hâlâ nikâhınızda!...

AKİF

Ha! Merakınız onda mı kaldı? Değil efendim! Nikâhımda değil. Öldüğümü iştir iştirmez başkasının nikâhına girmekten başka bir şey düşünmeyen kadın bendenizin nikâhımda duramaz. Şimdi talak³³² kâğıdını gönderirim. Daha merakınız bertaraf olmadıysa emin olun! Tatlik³³³ ettim. Dilrüba'yı talak-ı selase³³⁴ ile tatlik ettim.

SÜLEYMAN

Benim mert evladım!

330 menhûs: uğursuz

331 ihsân: bağışlama

332 talâk: boşama

333 tatlik: [nikâhlı zevceyi] boşama, bırakma

334 talâk-ı selâse: "üçten dokuza boş ol!" demek suretiyle kadın başka erkekle evlenmeden (hülleyle girmeden) eski kocasına dönmesine imkân vermeyen talâk

ESAT

Bey lütfedin! Sabahtan beri uğradığım hissiyattan³³⁵ kalbim o kadar şişti ki çatlayacak. Ben kimsenin haremine göz atmadım. Dul zannettiğim bir kadını nikâh ettim. Davet ettiğim ahabap, pederiniz, siz bana âşık maşuk³³⁶ engeli, ırz ve namus haydudu gibi bir nazarla³³⁷ bakıyorsunuz.

AKİF

Ne vazifeniz efendim! Ne nazarla bakarsak bakarız. Gözlerimize nazar dersi vermeye bir memuriyetiniz var mı?

SÜLEYMAN

Akif Bey'e

Akif sus! Babanın bir lakırdısını kabul etmez misin?

Esat'a

Estağfurullah beyefendi! Elbette size ibtida³³⁸ Dîlrüba arz-ı muhabbet³³⁹ etmiştir. Hatta bunun için yemin etsem hanis olmam³⁴⁰ sanırım.

ESAT

Eğleniyorsunuz. Bu kadar fevkalâde bir hâl içinde de istihzadan³⁴¹ geçemiyorsunuz. Öyle mi? Durun! Durun! Ben şimdi Dîlrüba'yı buraya getiririm. O vakit anlarsınız ki ibtida ben mi onu istemişim o mu beni istemiş.

AKİF

Ah!...

335 hissiyyât: duygular

336 ma'şûk: sevgili

337 nazar: bakış

338 ibtidâ: ilkin, en önce, başta

339 'arz-ı muhabbet: sevgi bildirme, sevgisini gösterme

340 hânîs olmak: ettiği yemini yerine getirmeyen

341 istihzâ: biriyle eğlenme, alay etme

Akif Bey

SÜLEYMAN

Hacet yok...

ESAT

Hacet var ağa peder! Hacet değil zaruret var. Namuslu iseniz benim namusumu nazarınızda ikmal³⁴² etmeden buradan gitmezsiniz.

Yedinci Meclis

SÜLEYMAN — AKİF

SÜLEYMAN

Haydi oğlum! Her iş bitti de şimdi Esat Bey'in tebriye-i zimmetini³⁴³ mi dinleyeceğiz? Haydi şu musibet³⁴⁴ zindanından çıkalım.

AKİF

Soğuk soğuk

Niçin?

SÜLEYMAN

Burada ne işimiz kaldı?

AKİF

Cenabıhakk'ın kudretini seyredeceğim. Bakacağım. O kadar sîret³⁴⁵ kötülüğüyle suret güzelliğini cem ettiği³⁴⁶ vakit ne kıyafette cem ediyor? Anlayacağım!

342 ikmâl: tamamlama, bitirme

343 tebriye-i zimmet: zimmetinde hükûmet parası olmadığını, bununla ilişkisi bulunmadığını ispat etmek

344 musibet: felaket, sıkıntı

345 sîret: bir kimsenin içi, tavrı, ahlakı

346 cem' etmek: toplamak

Dilrûba'nın yüzünde benim o ismet³⁴⁷ perdesi, o muhabbet nişanesi³⁴⁸ zannettiğim hafif hafif pembelikler, nazlı nazlı tebessümler ne zehirli düzgün³⁴⁹, ne yalancı nikap³⁵⁰ imiş? Seyredeceğim! O kadar ziynetli, o kadar letafetli³⁵¹ bir hainenin³⁵² kalbi meydana çıkarsa ne hâl buluyor?

SÜLEYMAN

Çocuk! Sen hâlâ kariyı seviyorsun!

AKİF

Şu adamın, şu demin buradan giden adamın yalanını yüzüne çarpacağım ki başı parça parça olacak. Herif bilseniz ne kadar zıddıma gidiyor? Yüzünü gördükçe Sinop'ta ölümden kurtuldum, lakin hayatım ona nasip oldu sanıyorum.

SÜLEYMAN

Akif! Sen hâlâ kariyı seviyorsun!

AKİF

Estağfurullah... Belki... Öyle olsun... Ne yapayım?..

SÜLEYMAN

Oğlum! O köpek bir kere kendini senden sonra, nasıl senden sonra, daha sen ölmeden evvel, daha sen sağ mısın, değil misin, iyice anlaşılmadan başkasına teslim etti. Demin talak-ı selase³⁵³ ile boşadın. Şimdi bir kere de hülle³⁵⁴ ile başkasına teslim ettikten sonra alacaksın da...

347 'ismet: masumluk, günahsızlık

348 nişâne: iz, belirti

349 düzgün: kadınların yüzlerine sürdükleri boya, allık, süs

350 nikâb: peçe, yüz örtüsü

351 letâfet: güzellik, nezaket

352 hâine: hıyanet eden kadın

353 talâk-ı selâse: "üçten dokuza boş ol!" demek suretiyle kadın başka erkekle evlenmeden (hülleye girmeden) eski kocasına dönmesine imkân vermeyen talâk

354 hülle: Medeni Kanun'un kabulünden önce, kocasından üç talakla boşanan kadının, yine eski kocasıyla evlenebilmesi için yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâh edilmesi

Akif Bey

AKİF

Allah göstermesin! Baba! Benden katilliği, haydutluğu ümit et! O namertliği ihtiyar³⁵⁵ edersem validemden emdiğim süt bana şehit kanı gibi haram olsun!

Sekizinci Meclis

EVVELKİLER — ESAT — DİLRÜBA (*çarşaf*³⁵⁶)

ESAT

Buyurun! Buyurun efendim! Arada bazı izahat verilmek lâzım geldi de sizi onun için taciz ettim.

AKİF

Kendi kendine

Of! Bilmem nasıl gebermiyorum! Canım da vücuduma benim buna müptela olduğum kadar müptela imiş.

DİLRÜBA

*Biraz tereddüitten sonra bir metanet ve azimetle*³⁵⁷

Buyurun! Ne istersiniz?

ESAT

Şaşkın şaşkın

Görüyorsunuz. Beyiniz, Allah bağışlasın, sağ işitilen haber yanlış imiş! Zararı yok. Nasıl zararı yok! Sinirlerime fenalık geldi de söylediğimi bilmiyorum. Teşekkür olunur. Allah babasına bir oğul, devletimize bir zabıt, size... size de bir bey bağışladı.

355 ihtiyâr: seçme, seçilme

356 çâr-şeb: giyilen çarşaf

357 'azimet: gitme, gidiş

SÜLEYMAN KAPTAN

Bizi burada hezeyan³⁵⁸ dinletmek için mi alıkoydunuz? Şunun çektiği hâllere bakın! Size zerre kadar bir fenalığı dokunmayan adama bu kadar da eziyet edilir mi? Cellat neslinden mi geldiniz?

ESAT

Sabredin! Ağa peder! Allah bilir ki benim çektiğim felaket ondan noksan değildir. Namusumu, insaniyetimi kurtaracağım. Sizin -yalnız sizin mi- bir memleket halkının tarizinden³⁵⁹ kurtaracağım.

Dilrûba'ya

Söyleyin! Allah aşkına söyleyin! Sevdüğünüzün başı için söyleyin! Şu nikâh için benden bir iğfal³⁶⁰ yahut bir ibram³⁶¹ gördünüz mü?

DİLRÜBA

Neye aldanacağım? Niçin ibram göreceğim?

AKİF

Ah!

DİLRÜBA

Bey benim zevcim idi. Hâlâ zevcimdir. Ne çare nikâhındayım.

AKİF

Ah! Ne çare mi? Hayır! Hayır! İnsan başlı yılan nikâhımda değilsin muradını serbestçe söyle! Ağzındaki zehri etrafına istediğin gibi saç! Seni demin tatlık³⁶² ettim. Hem de üç talak³⁶³ ile....

358 hezeyân: sayıklama

359 ta'rîz: dokunaklı söz söyleme, taş atma

360 iğfâl: aldatma, aldatılma

361 ibrâm: üstüne düşme, zorlama

362 tatlık: [nikâhlı zevceyi] boşama, bırakma

363 talâk: boşama

DİL RÜBA

Şimdi bakın! Ben kendini şehit olmuş zannettim. Bu genç yaşında aciz kaldım. Yalnız düştüm. Hakkın emriyle birine varmak istedim. Sanki ben ahrete gitmiş olaydım, o kıyamete kadar bekâr mı oturacaktı. Bakın! Daha sağım başkasına nikâh oldumsa o da sahîh³⁶⁴ değil. Çünkü kendi sağ duruyor. Öyle iken bir dakika beni görmeden, bir lakırdı söylemeden tatlik etmiş. Muhabbetinin derecesine bakın.

SÜLEYMAN

Ya Rabbi! Yüz bin kere şükrolsun ki kullarına şeytan yerine bunu musallat etmedin! O buna nispetle âdetâ bunamış bir alîl³⁶⁵ kalıyor!

AKİF

Biraz zaman hayretle Dilrûba'yı süzdükten sonra

Demek ne beni seviyordun. Ne de bu adamı seviyorsun sana bir koca bir vekil-i harc³⁶⁶ lazım. Kim olursa olsun. Öyle mi?

DİL RÜBA

Siz beni seviyor muydunuz? Haremini seven adam hiddetine feda etmez. Size hiddetiniz benden kıymetli olunca bana rahatım niçin sizden makbul olmasın.

AKİF

Allah'ım! Bak bu karı söylüyor da hâlâ sağ duruyor! Kulların ne kadar hain olmalı ki sabur³⁶⁷ isminin himayesinden mahrum kalsın!

Babacığım! Babacığım! Beni bu karı katil edecek. Beni bu karı melun³⁶⁸ edecek. Beni kurtar! Kendi elimden kurtar. Gönlümün elinden kurtar!

364 sahîh: gerçek, doğru

365 'alîl: sakat, hasta

366 vekil-i harc: masraf görmekle vazifeli kimse, kâhya

367 sabûr: çok sabırlı (Allah'ın isimlerinden biri)

368 mel'ûn: lanetlenmiş

Süleyman Kaptan'ın kucağına yığılır.

SÜLEYMAN

Esat'a

Bu hâllerden olsun ibret almazsınız a.

ESAT

Orasını ben bilirim.

Dokuzuncu Meclis

DİLRÜBA — ESAT

DİLRÜBA

İbret aldınız. Bu hâlden ibret aldınız. Sizin bildiğiniz ondan ibaret oluyor değil mi?

ESAT

Dilrüba!... Of! Senden ne saklayım? Hâlimden memnun olmadım. Hiç memnun olmadım. Lakin ne yapaydın memnun olurudum onu ben de bilmem.

DİLRÜBA

Ben bilirim. Yedi ay birlikte geçindiğim bir adama babasının yanında, senin yanında “Ben sizin nikâhlınızdayım. Görmeyerek vardım. Kocasını varmadan görmek kaç kulda birine nasip olur. Fakat gördükten sonra bir türlü sevemedim. Çaresiz çekip duruyordum. Öldüğünüzü işittim. Yine sabredecektim. Belki sizin gibi birine daha düşerim diye ölünceye kadar dul oturacaktım. Karşımda bu bey peyda³⁶⁹ oldu. Yirmi senelik ömrümün içinde hiç görmediğim hâller gönlümde zuhur³⁷⁰ etmeye başladı. Sevdim. Sevmek ihtiyar³⁷¹ ile değildir a. Onun için nikâhına girdim. İstese haremi değil esiri de olurudum.”

369 peydâ: meydana, açıkta, hazır, mevcut

370 zuhûr: görünme, meydana çıkma, baş gösterme

371 ihtiyâr: seçme, seçilme

Akif Bey

ESAT

Dilruba! Allah aşkına sus!

DİLRÜBA

“İstese esiri olmak değil. Yoluna da ölürdüm. İşin hakikati budur” demeli idim de o zavallıyı kederinden öldürmeliydim. Kendimi de size ne kadar mahkûm isem öyle göstermeliydim. Belki o vakit hâlimden memnun olurdunuz.

ESAT

Allah aşkına bana acı! Sözlerinle canıma kastediyorsun.

DİLRÜBA

Zararı yok! Muhabbetin birinci hassası³⁷² sevdiğini inandıramamaktır. Bırakın! Beni siz de bırakın! Akif sağ geldi ya! Yerine Dilruba gidiversin.

ESAT

Sen beni öldürmek istiyorsun.

DİLRÜBA

Hayır ben öleceğim. Ecel erkeklerden merhametlidir. Biçare³⁷³ Dilruba'yı tenha³⁷⁴ bırakmaz.

Kapıya doğru koşarak kendi kendine

Elimden bu mu kurtulacak?

ESAT

Dilruba! Ah! Gitti.

372 hâssa: bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç

373 bî-çâre: zavallı

374 tenhâ: yalnız

Kapıdan bakarak

Ellerini yüzüne kapamış. Ağlaya ağlaya gidiyor. Ah! O beni gerçekten sevsin. Ben onu gerçekten seveyim de birbirimizden mahrum olalım. Niçin mahrum olacağımız? Sebep?... Ama Akif de seviyormuş. Bir adamın münasebetsiz bir hevesi için iki can mı kaybedelim! Sevmeyeydi! Ağır şey!... Bir vakit de Dilrûba'ya o malik³⁷⁵ olmuş... Kahrolaydı da malik olmayaydı. Perde kapanır.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Bir meyhane

Birinci Meclis

AKİF — MEYHANEÇİ

AKİF

Meyhaneci! Oradan bir rakı getir!

MEYHANEÇİ

Baş üstüne beyim! Hazır efendim. Buyurun! Afiyet olsun.

AKİF

Bari içilir bir şey olsaydı.

MEYHANEÇİ

İçilir bir şey mi olsa? O da söz mü? Birinci mastika³⁷⁶. Asıl sakız. Sizin gibi beylerim için mahsus İstanbul'dan getirtirim.

375 mâlik: sahip

376 mastika: sakız rakısı

AKİF

Be herif! Biliyorsun ki verdiğin rakıyı nasıl olsa içeceğiz. Çünkü memlekette bundan başka meyhane yok. Hesabını da kaç paradan istersen göreceğiz. Çünkü meyhanede pazarlık olmaz. Öyle iken hiç lüzumsuz yere yalan söylemekte ne lezzet bulursun?

MEYHANECİ

Ne yapalım beyim! Geçineceğiz. Geçinmek için yalnız biz mi yalan söylüyoruz?

AKİF

Müteessirane³⁷⁷ bir tavır ile

Hayır. Hayır. Ben dünyada geçinmek nerede kalır eğlenmek için öyle yalan söyleyenler bilirim ki meyhaneciler değil dolandırıcılar bile nurdan pak, gümüşten halis³⁷⁸ kalır.

Ara sıra içerek

Of! Başıma bir ağrı gelse de zihnimin parlaklığını hal-i tabiîsinden³⁷⁹ azıcık noksan bulsam istediğim gibi iş göremem diye kederimden helak olacak hâllere gelirken, şayet hastalanır devletimin hizmetinden bir iki gün dur³⁸⁰ olurum korkusuyla meyve yemeye cesaret edemezken şimdi bu su şeklinde yaratılmış ateşle beynimi eritiyorum. Ciğerlerimi yakıyorum.

Daha dört gün evvel zihnimdeki hayaller canımdan aziz³⁸¹ idi. Hayal yine o hayal. Birbirimize düşmen-i can³⁸² olduk. İşretle³⁸³ mahvetmeye çalışıyorum. Mahvetmesem o beni kederle öldürecek.

377 müte'essir-âne: üzüntü ile

378 hâlis: hilesiz, katkısız

379 hâl-i tabîi: doğal hâl

380 dûr: uzak

381 'azîz: muhterem, sayın

382 düşmen-i cân: can düşmanı

383 'işret: içki

Bir türlü... bir türlü mahvetmek de kabil³⁸⁴ olamıyor. Sanki yüreğim kızgın demirlerle dağlanmış!

Ne de zalim zehir! İnsanı öldürecek. Lakin senelerce süründürdükten, aletlerinin her birini ayrı ayrı pareledikten³⁸⁵ sonra öldürecek. Sanki Dîlrûba haininin mayasından yapılmış!

Acaba bunun müptelaları neresinde neşe bulur? Ağızdan bir alev gidip de birkaç dakikada bir kere dokunduğu yerleri yakarak kalbi, ciğeri, ayrı ayrı her bir damarı dolaştığını hissetmekte insan için ne sefa³⁸⁶ vardır?

Divane³⁸⁷ bu hâlleri biliyorsun da yine içiyorsun. Evet! Ben öteki yılanın zehri de işretten³⁸⁸ bin kat, yüz bin kat şiddetli olduğunu bilirken seviyorum. İçeceğim. İçeceğim. Zamanı işret öldürüyor. Kalbi işret uyuşturuyor. Zihnimin iltihabını işret köreltiyor. Of! Dünya böyle bir bela zindanı olsun da ben yirmi sekiz yaşına girinceye kadar onu bir sefa mesiresi³⁸⁹ bileyim! Ne mecnun³⁹⁰ imişim!

Ah! İnanma! İnanma! Dünyada bir şeyin görünüşüne inanma! Bir memleket mi gördün, kârgir³⁹¹ binalarını mı beğendin? Bir kere de duvarlarının deliğini bucağını karıştır. Bak içinde ne iğrenç renkli yılanlar, ne korkunç kıyafetli akrepler bulursun. Dağlarda, bağlarda ziynetli ziynetli açılan çiçeklere, tatlı tatlı çağlayan sulara mı aldanıyorsun? Hele bir ağacın dibinden, bir çayın kenarından bir iki avuç toprak karıştır. Bak! Kaç cenaze parçasına rast gelirsin ki ya üzerinde dost bıçağıyla açılmış yara nişanesini³⁹², ya içinde yâr eliyle dökülmüş zehir bakiyesinden³⁹³ geçilmez.

384 kâbil: olan, olabilir

385 pâre: parça

386 sefâ: gönül şenliği, kedersizlik, neşe

387 dîvâne: deli, budala, alık

388 'işret: içki

389 mesîre: gezinti yeri

390 mecnûn: delice seven, tutkun

391 kâr-gîr: taştan veya tuğladan yapılmış bina

392 nişâne: iz, belirti

393 bâkiye: artık

Bir insan seviyorsun, vücudunun tenasübüne³⁹⁴, çehresinin hüsnüne³⁹⁵ meftun³⁹⁶ olmuşsun. Öyle mi? O bir nikapdır³⁹⁷. Seni aldatmak için yapılmış bir nikapdır. Yüzüne baktıkça mahzun mahzun duruyor. Sana muhabbet mi gösteriyor? Ah! Bir kere de o nikabın altındaki kemikleri görsen... Görsen ki nasıl korkunç korkunç durur. Nasıl çirkin çirkin güler de seninle eğlenir.

Of... Dünya dünya!!! Cehennemde bir kul isyan ederse Cenabıhak mücazat³⁹⁸ için sana göndersin!

İkinci Meclis

EVVELKİLER — BİR SAZENDE³⁹⁹ — SÜFYAN — HALK

AKİF

Akşamcılar dolmaya başladı.

ÇALGICI

Tezgâhın⁴⁰⁰ yanında

Gel bakalım! Şuradan bize bir rakı ver! Yirmilik olsun. Ağalara da bizden birer tane caba.....

MEYHANECİ

Buyurun! Sen bugünlerde altın kesmeye başladın. Allah versin.

394 tenâsüb: uyma, uygunluk

395 hüsn: güzellik

396 meftûn: gönül vermiş, tutkun

397 nikâb: peçe, yüz örtüsü

398 mücâzât: karşılık, bir suça karşı ceza çektirme

399 sâzende: çalgıcı

400 dest-gâh: tezgâh

ÇALGICI

Bir hanım bir haftada iki kere kocaya varır, iki kere düğün yapar da yine çalgıcı para kazanamazsa ağalarımıza cehennemde mi türkü söyleyip de zenginleyecek?

BİR KÖYLÜ

Bir haftada iki koca, iki düğün mü? Amma gayretli hanımmış!

MEYHANEÇİ

Allah'ı seversen nasıl oldu? Herkes bir şey söylüyor (Memlekette işler geçsin de sahih⁴⁰¹ haberi meyhanede bile öğrenilemesin. Görülmedik şey...) Sen işte düğünde imişsin elbette işin doğrusunu bilirsin.

AKİF

Mezar köşesine saklansam yine bu lakırdıdan kurtulamayacağım!

ÇALGICI

Nasıl olacak? Hanım bir beye vardı. Meğer eski beyi sağ imiş. Biz düğün üzerinde iken çıka gelmesin mi?

MEYHANEÇİ

Ey... Sonra ne oldu?

ÇALGICI

Sonra ne olacak? Yeni nikâh bozulmuş. Eskisini de hanım bozdurmuş. (Kadınlar neyi murat eder de ellerinden kurtulur) Yine tuttu berikine vardı.

AKİF

Ah!

401 sahih: gerçek, doğru

Akif Bey

MEYHANEÇİ

Dün düğünü oldu! Bu gece güveği girecek.

AKİF

Ah! Kurtulur kurtulmaz yine sevgilisinin kucağına düşmüş öyle mi?

Elini trapeze⁴⁰² vurarak

Ben o köpeği mutlak gebertirim.

MEYHANEÇİ

Beyfendi bir şey mi istediniz?

AKİF

Kendini toplayarak

Gel şişeyi doldur.

MEYHANEÇİ

Geliyor beyim! Hanımın eski beyi sağ imiş de niçin öldü bilinmiş?

ÇALGICI

Akif Bey'i görerek Meyhaneci'ye

Lakırdının arkasını kes! Dilin tutulsun. Hanımın eski beyi arkada oturuyor. Bak gözlerinden ateş fırlamaya başladı.

BİR KÖYLÜ

Niçin öldü bilinmiş? Niçin?

402 trapeze: 1. alt uçlarına bir çubuk bağlanmış bulunan iki düşey ipten yapılmış salıncağa benzer bir jimnastik aracı. 2. iki ucundan iple yere koşturularak asılı demir ya da sağlam ağaçtan yapılmış asılma aracı.

BİR YERLİ

Onu çalgıcı ne bilecek? Süfyan Ağa'ya sor! Öldüğüne şahit olanların biri o idi.

SÜFYAN

Sus! Sen de ağzına gelen hezeyanı⁴⁰³ söyleyip durma!

AKİF

Şahit bu habis imiş öyle mi? Ben şimdi işin hakikatini meydana çıkarırım yüreğini parçalayıp da öyle çıkarmak lazım gelse yine çıkarırım.

Yavaş yavaş Süfyan'ın yanına giderek

Senin ömründe ölülerle konuştuğun var mıdır?

SÜFYAN

Ben büyücü müyüm!

AKİF

Bilmem? Fakat yalancı cellatsın. Orasını bilirim. Hem iyi bilirim.

SÜFYAN

Ağa benden ne istersiniz? Şurada kendi kendime oturuyorum. Benim öyle yalancı cellada, filana aklım ermez.

AKİF

Melun! Yalancı cellada, filana aklın ermez de Akif Bey'in öldüğüne nasıl şehadet⁴⁰⁴ ettin?

403 hezeyân: sayıklama

404 şehâdet: şahitlik

SÜFYAN

Akif Bey gemisini attı. Karaya çıkardıkları vakit üzerinde hiç candan eser bile yoktu. Herkes ölü zannettiler. Biz de öyle sandık. Hatta ben sandal ile iskeleden ayrıldığım zaman mezarını bile ısmarlamışlardı.

AKİF

Edepsiz yalancı! Gözünün önünde duruyorum da bu yalanları yüzüme karşı söylüyor. Ne Allah'tan korkuyor, ne nefsinden utanıyor! Köpek! Akif Bey benim. Denizden çıktığım zaman şimdikinden sağlam idim. Benim nasıl üzerimde candan eser yok gördün de ölü zannettin?

Ne şaşkın şaşkın yüzüme bakıyorsun? Bu yalanı niçin irtikâp⁴⁰⁵ ettiğini söyleyeceksin? Şimdi söyleyeceksin. Söylemezsen yahut bana da yalan söylemeye kalkışsan amma kazıblere⁴⁰⁶ lanet eden Allah'ın kahhar⁴⁰⁷ ismine yemin ederim ki beni yalandan gönderdiğin ahrete seni gerçekten gönderirim. Hem yalancı şahitlikle değil.

Cebinden bir revolver⁴⁰⁸ çıkararak

Bununla gönderirim. Bunu gördün mü? Dünyayı senin gibi on iki habisin⁴⁰⁹ vücudundan temizlemeye kifayet⁴¹⁰ eder.

MEYHANECİ

Aman beyim! Ayağınızı öpeyim. Zabıta duyar da meyhaneyi kapatır.

AKİF

Yıkıl oradan! Sen de cehennem yolunda bu hınzıra arkadaşlık etmek mi istiyorsun?

405 irtikâb: kötü bir iş işleme

406 kâzib: yalancı

407 kahhâr: kahredici, yok edici

408 revolver: altıpatlar

409 habîs: kötü, alçak, pis, soysuz

410 kifâyet: yeterlik

Namık Kemal

BİR YERLİ

Meyhanede bulunanlara

Kalkın şuradan selametle gidelim! Bunlar bir iş çıkaracak da sonra belası bize dokunacak....

Herkes birer birer çıkar.

Üçüncü Meclis

AKİF — SÜFYAN — MEYHANECİ

AKİF

Süfyan'a

Söyle bakayım! Yalancı şahitliğini niçin irtikâp ettin? Seni kim teşvik etti? Hâlâ susuyor! Şimdi bir kurşunda beynini paralayacağım. Hayvan yalancı şahitlik etmiş. Allah'ına, dinine hain olmuş iken şimdi susacak da efendisine, arkadaşına sadakat edecek! Sanki ben işin hakikatini bilmiyorum. Sanki ben Esat Bey'i görmedim.

SÜFYAN

Be adam! Kaçamak yolları gösterip de bana bir daha yalan söyleteceksin öyle mi? Mutlak başıma bela mı olmak istiyorsun? Esat Bey kimdir? Vallahi billahi -ne türlü yemine inanırsan- bir oğlum var ölüsünü omuzumda mezara götüreyim ki ben Esat Bey'i bilmem. Bana Esat Bey adında bir adam şahitlik için bir şey söylemedi. Bir şey vermedi.

AKİF

Habis Allah rızası için mi yalancı şahitlik ettin?

Akif Bey

SÜFYAN

Siz hareminizi bilmiyor musunuz? O kocasız durabilir mi?

AKİF

Ah!

SÜFYAN

Öldüğünüzü işitmiş. Başka bir bey tasarlamış. Geldi, bana musallat oldu. (Fakirlik var. Ne yapayım? Allah affetsin!) Ben de sizi öldü diye işitmiştim...

AKİF

Lakırdısını keserek

Kalk! Kalk melun şuradan defol! Beni şimdi gerçekten öldürdün. Kürenin ta orta yerindeki ateşe düşeydim de buraya gelmeyeydim. Ya Rabbi! Ne büyük günahım varmış ki beni bu hâllere düşürmek için bir günde iki kere ölümden kurtardın?

Kalk şuradan cehennem ol diyorum şimdi ciğerlerini kucağında görürsün.

Süfyan çıkar.

Dördüncü Meclis

AKİF — MEYHANECİ

AKİF

Ah! Geçen gün söylediği sözleri işitmişken yine bu kadar hain olduğunu tasavvur⁴¹¹ edemezdim.

411 tasavvur: zihinde şekillendirme, kurma, göz önüne getirme

Meyhaneci şuradan rakı getir! Şu altını da al! Hesap lazım değil. Hepsi senin olsun. Sana zararımız dokundu. Müşterilerini kaçırdık.

MEYHANECİ

Bereket versin beyim! Allah ömrünüze bereket versin. Keşke her vakit bir müşteri gelse de sizin gibi gelse!... Onlar sizi taciz ettiler.

AKİF

Haydi! Haydi işine bak! Bana nedim⁴¹² lazım değil. Ah! Benim öldüğüme emin değilken başkasına varmaya kalkışsın. Hatta öldüğümü ispat etmek için yalancı şahitler tedarik etsin. Dîlrüba! O insan yüzüne baktıkça vefadan, muhabbetten yaratılmış bir melek gibi görünen Dîlrüba! O başım ağrısı kederinden can vermek derecelerine gelen Dîlrüba! Mevtime⁴¹³ yoktan icat edecek kadar müş-tak⁴¹⁴ olsun!....

Ya Rabbi! İnsanın gözlerine yalandan o kadar tatlı baygınlık çöker mi? İnsan yüzüne yalandan o kadar şirin mahzunluk gelir mi? Hınzırı kudretine bürhan⁴¹⁵ göstermek için mi yarattın?

Yaptı. Hepsine muvaffak⁴¹⁶ oldu. Akıbet⁴¹⁷ beni bu hâle getirdi. Kendi bu gece... Ah! Bu gece beyinin koynuna girecek! O ağız, o bana “Uğrunda ölürüm” diyen ağız Esat’a kim bilir neler söyleyecek!

Bu gece, bu gece o vücut, o yanımda yattıkça kendimi iki ruha malik⁴¹⁸ zannettiğim vücut başkasının kucağına nasip olacak! Bana vaktiyle ne kadar muhabbet gösterdiyse başkasına da o kadar muhabbet gösterecek! Kim bilir? Belki onu gerçekten seviyor....

412 nedim: meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı

413 mevt: ölüm

414 müş-tak: özleyen, can atan

415 bürhân: delik, ispat, tanık

416 muvaffak: başaran, beceren

417 ‘akıbet: nihayet, son

418 mâlik: sahip

Ah! Ölmeli. Dilrûba gebermeli. Mutlak. Mutlak gebermeli!... O yılanın dünyadan vücudu kalkmayınca ben yaşayamayacağım. O akrebi ezip de kanını üzerine sürmeyince yüreğime açtığı yaranın acısına sükûnet gelmeyecek. Mutlak gebermeli. Hem benim elimde gebermeli! Benim canıma kast etmiş. Sağ iken ölü göstermeye çalışmış öyle mi? Akıbet diri diri mevta⁴¹⁹ hâline getirdi ya! Ruhum ölmüş. Yalnız meydanda vücudum geziyor. Onu da kin, intikam namında iki peri tuttu. Onlar gezdiriyor. Her saat ölüyorum. Can çekişmekteki acıyı her dakika vücudumda hissediyorum. Ölüm azabını hayat kadar uzatıverseler benim hâlimin aynı olur.

Ah! Bu hâllerden sonra o başkasıyla mı sefa sürecektir? Mutlak öldürürüm. Öyle tabiatın kemaline⁴²⁰ şüphe getirecek kadar deni⁴²¹ bir vücudun dünyada hiç lüzumu yoktur.

Ama katil olacaktım. Ne olursam olayım. Ben onun bir avuç kanını içeyim de isterse Allah her damlasından gönlümde bir cehennem peyda⁴²² etsin. Belki yine çekeceğim azap bundan ehven⁴²³ olur.

Niçin katil olayım? İnsan bir düşman gemisine rast geliyor, batırıyor, içinde bin, bin beş yüz kişi de beraber batıyor. Yine katil olmuyor. Bir gemi düşman can yakmakta bu melunun yerini tutar mı?

Ah! Ben muhabbet için yaratılmıştım. Askerlik için terbiye olmuşum. Şimdi gözüme katillikten başka bir şey görünmüyor.

Şu dünyada hiçbir şey düşünmeye iktidarı kalmayan aklımla katillğe tuhaf tuhaf teviller⁴²⁴ buluyorum!

419 mevta: ölümler, ölmüşler

420 kemâl: yetkinlik, tamlık

421 deni: alçak, rezil, soysuz

422 peydâ: meydanda, açıkta, hazır, mevcut

423 ehven: daha hafif, kolay

424 te'vil: sözü çevirme, söze ayrı mana vermeye kalkışma

Beni bu hâllere getiren kahrolsun! Ben sebep olmazsam nereden kahrolacak!... Öldüreceğim. Mutlak öldüreceğim. Gönlümün alçaklığına bak! Bu kadar hıyranetten sonra hâlâ seviyorum. Hâlâ geberip de arkamdan bırakmaya, yaşayıp da başkalarının koynunda görmeye bir türlü kail⁴²⁵ olamıyorum.

Ağlayarak bir tarafa yığılır.

Kendini muayene ederek

Vücut! Vücut! Ne zayıf alet. Ne aciz şey imişsin! Üç gece uykusuzluğa, üç gün rahatsızlığa dayanamıyorsun. Birkaç salkım üzümünden çıkan eczanın⁴²⁶ ağırlığını kaldıramıyorsun! Bari şurada biraz gebereyim, yatayım. Ya sonra uyur kalırsam, sabaha kadar uyanamazsam da o, o muradına nail⁴²⁷ olursa. O bu gece gelin olmuşken yarın sabaha kadar yaşarsa? Ah! Cenabihak göstermesin! Sonra vücudumun her parçasını dişlerimle koparsam kendi intikamımı kendimden alamam.

Acı acı gülerek

Benim bu hâlde gözüme birkaç dakikadan ziyade uyku mu girer? Tatalım ki girsin. Meyhaneciye tembih edip de kendimi uyandırtmak muhal⁴²⁸ değil a.

Meyhaneci! Buraya baksan a sağır mısın?

MEYHANECİ

Efendim geliyorum. Kadehleri yıkıyordum?... Afedersiniz buraya sizin gibi zatlar teşrif ediyor. Her şey temiz olsun, pak olsun efendilerim izzet⁴²⁹ görsün, ikram görsün derim. Buyurun bir emriniz mi var?

AKİF

Birinci emrim yanıma geldiğin vakit az lakırdı söyle!

425 kâ'il: razı olmuş boyun eğmiş

426 eczâ: parçalar, kısımlar

427 nâ'il: muradına eren

428 muhâl: mümkün olmayan

429 'izzet: değer, kıymet, hürmet, saygı

MEYHANEÇİ

Peki efendim irade sizin. Tek siz taciz olmayınız da isterseniz hiç lakırdı söylemem. Dilsiz olurum. Bendeniz kârım⁴³⁰ efendilerimi memnun etmek değil mi? Mademki lakırdı istemiyorsunuz niçin söyleyeceğim?

AKİF

Hâlâ söylüyorsun!

MEYHANEÇİ

Sustum. İşte sustum efendim.

AKİF

İkinci emrim. Ben şurada biraz uyuyacağım. Ezan okunduğu gibi beni kaldırırsın. Anladın mı? Ezan okunduğu gibi kaldırırsın. Eğer tembihimi unutursan billah seni yarın papazlar kaldırırsın da bir daha ezan okunduğunu işitemezsin.

MEYHANEÇİ

Kaldırmayıp da ne yapacağım? A beyim! Hizmetinizden başka ne işim var? Zaten ezan okunduğu gibi burası kapanır. Kulunuz da ben de haneye giderim. Giderken efendimizi kaldırırm. Bir yastık daha getireyim mi efendim!

AKİF

İstemez!

MEYHANEÇİ

Akif Bey'in kadehe rakı doldurduğunu görerek

Emrederseniz tazesini getireyim?

430 kâr: iş gücü, iş, kazanç

AKİF

Lazım değil! Elverir. Mevcut olan elverir. Haydi sen işine bak!

Ah! Çürüksu'ya niçin bugün gelip de aralarına gerçekten ölü gibi girmedim? Yok... Hayır... Daha iyi oldu. Evvel gelişim daha iyi oldu. Bugün geleydim işi nereden haber alırdım. Zifaftan sonra haber alırdım a. Evet! Zifaftan sonra haber alaydım da bir nüzul⁴³¹ ile gebere idim o yine beyine kalaydı öyle mi?

Yine aralarına girerim. Ölü gibi giremezsem ölüm gibi girerim. Ecel gibi girerim. Öldüreceğim. Mutlak ben bu gece o köpeği öldüreceğim. Mutlak yarın ona teneşirden⁴³² başka gelinlik hamamı göstermeyeceğim. Evin girilecek çıkılacak yerlerini bilmez değilim a. Duvardan aşamaz mıyım? İncir ağacına tutunup da küçük odanın penceresinden giremez miyim? Zifaf elbette şehnişindedir⁴³³. Şüphe mi var? Hanım eğlenecek elbette evinin en ferahlı odasını intihap⁴³⁴ eder. Küçük odanın şehnişine kapısı olduğunu niçin düşünsün? Benim küçük odada bulunacağımı keşif mi edecek?

Ah! Hele biraz uyuyayım. Bak! Ellerim nasıl titriyor? Bu zayıflıkta kalırsam korkarım kurşun kalbine isabet etmez. Korkarım kendi geberir de kalbi, o vücudunun numunesi, tabiatın hulasesi⁴³⁵, hainliğinin kökü, şeytanlarının yuvası olan kalbi yine eski hâlinde kalır. Ah! Hemen uyuyacağım! Hayatımın ölümle ne kadar farkı varsa uyanıklığımın da uyku ile o kadar farkı kalmış.

Of... Bu yastık da başıma mezar taşı kadar katı geliyor.

MEYHANECİ

Kendi kendine

431 nüzul: felç

432 teneşir: üzerinde ölü yıkanan ayaklı tahta, salacak, ölü salı

433 şeh-nişin: pencere çıkması, balkon

434 intihâb: seçme, seçilme

435 hulâsa: bir şeyin, bir sözün özü (özet)

Yattı... Allah rahatlık versin. Bu gerçekten bey. Ne kadar mizacına göre gidersen o da senin o kadar mizacına göre gidiyor. Üste bol bol ihsanlar⁴³⁶ da veriyor. Acaba uyudu mu?

Yavaş yavaş yanına yaklaşıarak

Galiba uyumuş... Yok âdeta uyumuş...

AKİF

Uykuda

Ah! Ne vazifen. Mutlak bir kere göreceğim.

MEYHANECİ

Kimi görecek? Uyumuş da sayıklamaya bile başlamış! Of! Ne de acayip sanat! On sekiz yıldır meyhaneciyim. Yanıma kim gelirse tıpkı dünyaya gelir gibi geliyor. Deli ise birkaç lokma şey yiyor, birkaç kadeh şey içiyor, hayvan gibi hiç manasız yere sığıyor. O yatıyor sızıp bir tarafa yıkılıyor. Ertesi gün yine yeniden başlıyor. Biraz aklı varsa buraya gelir. Bakarsın ki mahzun, dünyanın her hâlin-den bıkmış. Meyhaneden başka bir eğlence yeri görememiş. Dünyaya geldiği günden beri arayıp arayıp da bir yerde bulamadığı neşeyi bu şişenin içinde sanmış. Ne kadar şey içerse ya gözlerinden ya kalbinden o kadar yaş döker. Dikkat edersen kalbinden ne kadar yaş döküldüğü, ne kadar kan aktığı çehresinin hâ-linden görünür. Bir cama baktığın vakit öte tarafına yağmur yağdığı nasıl görü-nürse bayağı öyle görünür.

Elli sekiz yaşındayım. İnsan içine karışalı kırk dört yıl oluyor. Tam kırk dört yıl ev-vel bizim paşanın kilerci yamağıydım. Bugün şurada meyhaneci ustasıyım. Dün-yanın hâli daima bir. Her yerde bir. Her vakitte bir. Daima deli şen, akıllı mahzun!

Of... Benim de biraz aklım mı vardır nedir? Şunun bunun hâlini düşünür de kendi kendime mahzun olurum. Bey hareminden hıyanet görmüş! Vefa umdu-ğunun cezasıdır.

436 ihsân: bağış, lütuf

Beşinci Meclis

AKİF *Uykuda* – MEYHANEÇİ – SÜLEYMAN – ŞAHİN

MEYHANEÇİ

Ha! Şahin Bey! Yanında da eski Osmanlılardan bir ihtiyar adam! Galiba o da bu yaşa girmişken yine dünyayı anlayamamış da meyhanede sefa cümbüş aramaya geliyor.

Buyurun efendim. Lütfedin. Biraz yavaş davranın ki şurada bir bey uyuyor.

ŞAHİN

Süleyman Kaptan ile beraber Akif'e bakarak

İşte ben size demedim mi?

SÜLEYMAN

Evet! Hakkınız varmış.

MEYHANEÇİ

Sizden iyi olmasın. Nazik bir zat! O kadar nazik ki siz de bir dakika konuşsanız rahatsız olduğunu istemezsiniz.

ŞAHİN

Korkma! Korkma! Biz onu rahatsız etmeye gelmedik. Şuradan bana bir rakı getir!

MEYHANEÇİ

Süleyman Kaptan'a

Siz bir şey emretmez misiniz?

SÜLEYMAN

Sade bir kahve...

MEYHANECİ

Kahve mi? Şükür! Ömrümde bir kere olsun meyhanede kahve içeni de gördüm.

Rakınız geliyor beyim! Şimdi kahveniz de hazırlanır efendim.

ŞAHİN

Nereye?

SÜLEYMAN

Uykudan kaldıracağım.

ŞAHİN

Acımaz mısın? Geldi geleli gözlerinin kapandığını daha şimdi görüyoruz.

SÜLEYMAN

İşret⁴³⁷ kuvvetiyle uyumuş.

ŞAHİN

Haydi bakalım! Şimdi siz de işret ediyor diye tekdire⁴³⁸ başlayınız!... Sizden azar işitmekten başka biçarenin⁴³⁹ başına gelmedik ne kalmıştı?

SÜLEYMAN

Bey! Çocuk musun? Yoksa beni matuh⁴⁴⁰ mu sanıyorsun? Oğlumun yirmi sekiz yaşından sonra terbiyesine kalkışacağım. Terbiye için de arayacağım arayacağım böyle bir vaktini bulacağım. Öyle mi?

Yüreği pek mahzun. Biraz teselli veririm diye uyandırmak istedim.

437 'işret: içki

438 tekdîr: azarlama

439 bî-çâre: zavallı

440 ma'tûh: bunamış, bunak

Namık Kemal

ŞAHİN

Ağa peder! Pek tatlı uyuyor.

SÜLEYMAN

Ah! Meyhane köşesinde tatlı uyku mu uyunur?

Her ne ise... Uyusun!

MEYHANECİ

Mangal başında kahve cezvesi önünde olduğu hâlde ağır ağır tagannî⁴⁴¹ ile

Ağla âşık kanlar ağla

Coşkun sular gibi çağla

Gönlünü ateşle dağla

Yâr el koynunda yatıyor

Kolu boynunda yatıyor.

ŞAHİN

Sus! Nefesin tutulsun!

SÜLEYMAN

Bak! Tatlı tatlı uyuyor demiştin. Aradan iki dakika geçmeden ne fena inlemeye başladı.

ŞAHİN

İnliyor... inliyor...

441 tagannî: şarkı söyleme

SÜLEYMAN

Gönlü yaralanmış. Vücudu sağlam görünüyor da canı hasta.

AKİF

Uykuda

Yok... Değil! O değil... Koynunda yatan o değil... Dilirüba beyazdır. Mehtap gibi beyazdır. Bu siyah... Bu âdeta siyah... Arap gibi, gece gibi siyah... Vücudu Dilirüba'nın saçlarına benziyor. Ah! O... O... Kararmış. Gönlündeki zulmet⁴⁴² çehresine çökmüş. Cehennem yılanı derini mi soydular?

Gülüyor. Kollarını açıyor. Bana, bana gelecek. Bana geliyor. İstemem. İstemem sen bana vefasızlık ettin.

Ah! Değil. Değil. Ötekine gidiyor! Gitti, sarıldı. Hani? Hani? Tabancam nerede? Şu köpeğin çehresini kan içinde bırakayım da bari öteki iğrensin, iğrensin, iğrensin! Ben iğreniyorum. Ah!... Ah!...

ŞAHİN

Ne fena sayıklıyor!

SÜLEYMAN KAPTAN

O sayıklamak değil. Uyku hâliyle gönlündeki kuruntular taşıyor da ağzından dökülüyor.

ŞAHİN

Nasıl kuruntu?

SÜLEYMAN

İşitmediniz mi? Allah bilir ama karıyı öldürmeye niyet etmiş!

442 zulmet: karanlık

ŞAHİN

Allah göstermesin! Öyle bir fahişenin yoluna Akif katil mi olacak?

SÜLEYMAN KAPTAN

İnşallah benim zannım yanlış çıkar. Şu kadar var ki bunu muhafaza lazımsa bu gece lazımdır. Biliyorsunuz a zifaf bu gece olacak. Biz mutlak bu gece orada bulunmalıyız.

ŞAHİN

Ben bulunamam. Bulunursam Akif'ten evvel ben katil olurum.

SÜLEYMAN

Evet! Sizin lüzumunuz yok. Ben bulunmalıyım. Siz zaten orduya gideceksiniz. Lakin nasıl bulunurum?

ŞAHİN

O kolay. Ben şimdi sizi götürür, Kamer'e teslim ederim.

SÜLEYMAN

Hiç kabul eder mi?

ŞAHİN

Kabul eder. Eline bir altın verdiğin gibi sizi değil şeytanı bile kabul eder.

SÜLEYMAN

Bu gece zifaf gecesi.

ŞAHİN

O bir altını görsün de isterse Kadir Gecesi olsun.

SÜLEYMAN

Bey! Gider birine söyler. Sonra tedbirimizi bütün bütün hükümsüz bırakırız.

ŞAHİN

Bir altın kazanacak değil mi? Kimseye söylemez. Sual meleklerine bile söylemez.

SÜLEYMAN

Çocuk pek fena inliyor. Şunu uyandıralım da biraz lakırdı edelim. Belki hâlini anlarız. Tedbirimizi de ona uydururuz. Akif! Akif!

AKİF

Uyanarak

Ha! Kim o? Peder... Ah! Siz misiniz? Affedersiniz.

SÜLEYMAN

Otur oğlum! İtizara⁴⁴³ hacet yok. Dünyada insanın başına her şey gelir. Vaktiyle kim bilir biz de ne kadar özür dilenecek işlerde bulunduk.

AKİF

Ben bu lakırdılarla teselli olur muyum sanırsınız? Akif sarhoş oluyor, meyhanede sızıyor, babası ayağına geliyor da uyandırıyor.

SÜLEYMAN

Oğlum! Bir iki lakırdı söyleyeceğim. Tariz⁴⁴⁴ ediyor, tekdir⁴⁴⁵ ediyor zannetme! Konuşalım. Babaca oğulca değil kardeşçe konuşalım! Beni Atıf farz et! Bıyığım sakalım olmasa tıpkı ona benzerim değil mi?

Şu işretin bu kadar fenalığını bilirsin de niçin müptela oldun?

443 i'tizâr: özür dileme

444 ta'rîz: taş atma, taşlama

445 tekdir: azarlama

AKİF

Babacığım! İşret hayali kırıyor. İnsanı düşünmekten alıkoyuyor. Ben de dünyanın hâlini düşünerek yaşamayı ölümden bin kat lezzetli görüyorum. Düşünmeyerek ölmek istiyorum. Onun için içiyorum.

SÜLEYMAN

Akif! Sen Dilruba'yı hâlâ seviyorsun.

AKİF

Ben mi? Ne yalan söyleyeyim hâlâ seviyorum. Hakınız var. Hâlâ seviyorum. İçindeki muhabbet beraber çıkacağını bilsem billah şimdi tırnaklarımla göğsümü paralar gönlümü bulunduğu yerden koparır da gözünüzün önünde parça parça ederdim.

SÜLEYMAN

Lakin iyice biliyorsun a o seni sevmiyor. O kadar sevmiyor ki üç gün evvel seni yalanla öldürmeye çalışmış! O kadar sevmiyor ki bu gece başkasının koynuna giriyor.

AKİF

Biliyorum. Biliyorum babacığım onun için değil mi ki ben de onun...

SÜLEYMAN

Lakırdısını keserek

Ey?....

AKİF

Kendi kendine

O ne kadar telaşlı sual! Galiba şüphelenmiş.

Süleyman Kaptan'a

Ben de onun elinden kurtulmaya çalışıyorum da nasıl kurtulacağımı bilemiyorum.

SÜLEYMAN

Kurtulmaya muktedir⁴⁴⁶ olamazsan intikamını almaya da muktedir olamaz mısın?

AKİF

İntikam mı? Nasıl intikam?

SÜLEYMAN

Mesela kariya hükümetçe mücazat⁴⁴⁷ ettiririz. İmam evine⁴⁴⁸ attırırız. Çünkü senin ölümüne şehadet⁴⁴⁹ edenler yalancı şahit imiş. Onları bu yalancı şahitliğe teşvik eden de Dîlrüba'dır.

AKİF

Ah!

SÜLEYMAN

Tahkik⁴⁵⁰ ettim. Zaten herkes de biliyor. Ne vakit olsa ispat edebiliriz. Senin bir şeyden haberin yok.

AKİF

Var. Benim ondan da haberim var. Hem o kadar işlere mahrem olmuşsunuz da hem niçin işret ettiğimi soruyorsunuz! İntikam mı dedinizdi? Dîlrüba'yı imam evine göndereceğiz de o yaşayacak. Ben yaşayacağım. Hem birbirimizden ayrı yaşayacağız! Buna mı intikam diyorsunuz!!!

446 muktedir: gücü yeten, becerebilen

447 mücâzât: bir suça karşı ceza çekirme

448 imam evi (imâm hânesi): İstanbul'da, Süleymaniye civarındaki kadın hapishanesi

449 şehâdet: şahitlik

450 tahkik: doğru olup olmadığını araştırma

SÜLEYMAN

Demek... Yine beraber yaşamak istiyorsun?

AKİF

Ah! İstemem. Oğlunu sever misin? Seversen bana bir daha o lakırdıyı söyleme!
Evet beraber yaşamayı gönlüm istiyor cehennemde yaşayacak olsak isteyecek.
Namusum kabul etmiyor. Cennette yaşayacak olsak yine kabul etmeyecek.

SÜLEYMAN

Karının seninle yaşadığını istemiyorsun. Başkasıyla yaşadığını istemiyorsun.
Kendi kendine yaşadığını istemiyorsun. Muradın nedir? Ne yapsın? Ölsün mü?

AKİF

Gebersin! Yerin dibine geçsin!

SÜLEYMAN

İşte gebermiyor. Allah öldürmüyor. Sen mi öldüreceksin?

AKİF

Ah!

Kendi kendine

Mutlak şüphelenmiş.

Süleyman Kaptan'a

Değil! Değil!...

SÜLEYMAN

Ne değil?...

Akif Bey

AKİF

Hatırınıza gelen şeylerin hiçbiri değil. Beni o kadar divane mi zannediyorsunuz? Hiç kim katilliği irtikâp⁴⁵¹ eder?

SÜLEYMAN

Kendi kendine

Karıyı öldürecek. İyice kurmuş.

Akif'e

Böyle muhabbet işlerinde herkes irtikâp eder.

AKİF

Her kişi mi irtikâp eder? Benden umar mısınız?

SÜLEYMAN

Biz vaktiyle haremimiz vefasızlık etmek değil benimsediğimiz bir sokak fahişesi başkasıyla görüşse canına kastederdik.

AKİF

Hakkınız varmış. Hakkınız var. Lakin zaman değişti. Biz şimdi o tabiatta değiliz. Bırakın! Ağzımı aramak, kalbimi karıştırmak mı istiyorsunuz? Beni bırakın! Akşam oldu gideceğim.

SÜLEYMAN

Nereye?

AKİF

Gemiye... Gece vakti gemide bulunmayayım mı? Bir bora çıkarsa kim idare edecek? Gidiyorum babacığım! İnşallah yarın görüşürüz.... Elbette bir yerde görüşürüz.

451 irtikâb: kötü bir iş işleme

Altıncı Meclis

SÜLEYMAN — ŞAHİN — MEYHANEÇİ

SÜLEYMAN

Halayık⁴⁵² beni kabul edeceğine iyice emin misiniz?

ŞAHİN

Dünyada ne kadar emniyet mümkün ise o kadar eminim. Lakin ne yapacaksınız? İşte bey gemisine gidiyor. Bu gece orada bulunsanız da yanından ayrılmazsanız bin kat hayırlı olur. Oğlunuzun hâlini bilirsiniz. Korkarım kendi canına kastetmesin.

SÜLEYMAN

Çocuk! Senin de dünyadan haberin yok! Ben Akif’le konuşurken hâlime dikkat etmedin mi? Her tavrını, her lakırdısını kendi gönlüme tatbik ediyordum. Akif ecelle gülüşür. Dîlrüba’yı sağ bırakıp da ahrete gitmemek için Hakk’a asi olur. Azrail’e kılıç çeker. Onun yaşında iken ben de aynı aynına onun hâlinde idim. Yemin ederim ki şimdi buradan çıkmış, Dîlrüba’nın evine doğru gitmiştir. Girecek yer arar. Bu gece orada bulunmaya çare düşünür.

MEYHANEÇİ

Hakkınız var.

SÜLEYMAN

Ha!

MEYHANEÇİ

Bu tarafa, bu tarafa doğru gitti. İşkeleye gidecek adamın o tarafta ne işi var?

452 halâyık: kadın köle, cariye

Akif Bey

ŞAHİN

Meyhaneci'ye

Sus sen de! Hayvan!

Süleyman Kaptan'a

Öyle bir niyeti varsa niçin sizden saklasın? Niçin yalan söylesin?

SÜLEYMAN KAPTAN

Babasıyım. Niyetine karşı duracağımı bilir. Oğlumdur. Sözümden çıkmak, beni mahzun etmek istemez. Onun için saklar. Bu yolda olan niyetler herkesten, hele niyet sahibini sevenlerden gizli kalmazsa kolaylıkla vücuda gelemeyeceğini tecrübe etmiştir. Onun için yalan söyler. Uykuda neler sayıklıyordu. İşitmedin mi?

ŞAHİN

Öyle ise karının evine gidip de ne yapacaksınız?

SÜLEYMAN

İşin önünü almaya çalışacağım. Vazifemi yerine getireceğim yine kader neyse o vücuda gelir.

ŞAHİN

Gelin sizi oraya götürüyüm de başımı alayım orduya gideyim. Bana helal edin! Hiç şüphe etmeyin ki beni bir daha hayatta göremezsiniz. Böyle dünyada yaşamaktansa düşman önünde ölmek bin kat hayırlıdır.

SÜLEYMAN KAPTAN

Kendi kendine

İşin önünü almak kabil⁴⁵³ değil. Akif elden gitti. Bu gece elbette ya karıyı ya kendini öldürecek. Akif! Cebbar-ı Müntakim⁴⁵⁴ hakkıyçin baban senden evvel ölmezse dünyada intikamsız kalmazsın.

MEYHANECİ

Allah'ım! Ne vakte kadar sersemler işret⁴⁵⁵ etmeye, eğlenmeye gelecek de insanlar ağlamaya, ölmeye gidecek!

Perde kapanır.

BEŞİNCİ FASIL

Bir müzeyyen⁴⁵⁶ gelin odası

Birinci Meclis

AKİF

Odanın yan kapısından girerek

Bayağı keşfetmişim. Zifaf bu odada oluyor. Hanımın yatağı da hazırlanmış! Bizim zifaf odası da burası idi. Yatak yine o yatak. Hanım yine o hanım! Bu oda değil âdeta mezar! İçine kim düşerse çürüyor, mahvoluyor, yerine bir başkası geliyor! Ah! Yüreğim! Bu ne kadar sancı? Bilmem ruhumun çektiği azaba cismim de nazireler⁴⁵⁷ mi yapıyor?

Acı acı gülererek

Altı ay evvel şu minderde oturup da bana “Senden ayrılacağıma canımdan ayrılırım” diyen bu karı mıydı?

453 kâbil: kabul edici, olan, olabilir

454 Cebbâr-ı Müntakim: cezalandırıcı, kuvvet ve kudret sahibi Allah

455 ‘işret: içki içme

456 müzeyyen: süslenmiş, süslü

457 nazîre: karşılık

Hain!... İşte duanın birazı makbul oldu. Hem benden ayrıldın. Hem canından ayrılıyorsun....

Nasıl kıyacağım? Elimde, koynumda iken incinir, solar diye korkup da yedi ayda belki yedi kere dudaklarımı dokunduramadığım göğsünü şimdi nasıl kurşunlarla paralayacağım? Ne de alçak gönlüm varmış! Hâlâ seviyorum, hâlâ acıyorum o şimdi başkasının koynuna girecek, benim yatağında başka biriyle yatacak. Yatak gözümün önünde duruyor da gönlüm hâlâ o yatağı rahat döşegine tahvil⁴⁵⁸ etmek istemiyor!

Ah! Gebertirim. Billahi geberteceğim. Bunun gibi melunları öldürmeyi de gönül istemezse insanın tabiatında katillik istidadı⁴⁵⁹ bütün bütün abes kalır. Tamam yatağına girip de arzusuna dünyada bir mani kalmamış zannettiği vakit geberteceğim. Tamam ümit üzerinde iken canından mahrum olsun ki cehennemde göreceği azaba burada alışmaya başlasın.

Ayak sesi var... Geliyor. Esvabına bak! Melune⁴⁶⁰ yılan ne parlak derilere bürünmüş!

Revolverle⁴⁶¹ nişan alarak

İnsan şuradan ne kadar da kolay gebertecek! Yan duruyor da tamam sol böğrünün en lazımlı yeri kurşunun ta hedefine rast geliyor. Şimdi tetiği çekersem ta kalbinden vuracak, iki kere nefes aldırmayacak... Hayır... Beyi yanında bulunsun. İnsan düşmanını bir ümide nail⁴⁶² olacağı vakit öldürmeli ki intikamın lezzetini duysun.

Orada ne yapıyor? Aynaya bakıyormuş. Acayip çehresine düzgün⁴⁶³ de sürüyor. Ben o kadar körmüşüm ki yüzündeki -riya perdeleri nerede kalır- o zehirli civa yanıklarını, o kokmuş kunduz kanlarını bile göremezmişim.

458 tahvil: değiştirme

459 isti'dâd: kabiliyet

460 mel'ûne: lanetlenmiş

461 revolver: altıpatlar

462 nâ'il: muradına eren

463 düzgün: kadınların yüzlerine sürdükleri boya, allık, süs

Elini başına vurarak

Alçak... Hâlâ seviyorsun, hâlâ o muhabbet yoluna katilliği irtikâb⁴⁶⁴ ediyorsun. Öyle mi? Arada intikam bir tevilden⁴⁶⁵ ibaret... Onunla kendini aldatıyorsun... Heyhat.. Onunla kendimi aldatmaya çalışıyorum ama ne mümkün! Tabiatımda olan denilik⁴⁶⁶ bir türlü gözümün önünden gitmiyor. Ah! Acaba ihtiyarsızlık⁴⁶⁷ makbul bir özür değil midir? Geliyor. Gel! Gel ki ölüm de arkandan seni kovalayıp geliyor... Gel ki bir adım attıkça kim bilir kaç yıllık ömrün azalıyor, kim bilir mezarına kaç arşın yaklaşıyorsun? Gel ki ecelin adam kıyafetine girmiş seni yakandan tutup da cehennemin esfel-i safilinine⁴⁶⁸ atmak için burada bekliyor! Seni Akif'in elinden alsa alsa mevt⁴⁶⁹ alır.. Sen başkasıyla bir yerde yatsan yatsan en dayanıklı kemiği -kim bilir?- kaç sene evvel toprak olmuş mevtalarla⁴⁷⁰ yatarsın.

Bitirdi. Sübhanallah! Yüzünü boyadı. Çehresinde olan taraveti⁴⁷¹ kaybetti de yine güzel! Ne olacak? Rıyanın bozamadığı hüsn⁴⁷² düzgün ne yapısın? Merdivene⁴⁷³ doğru gidiyor. Git! Nereye gidersen git! Seni hilenin, hıyanetin beni safderunluğun⁴⁷⁴, muhabbetin numunesi yaratan Rabbimin rakip ismine, müntakim⁴⁷⁵ adına yemin ederim ki sen bu gece Azrail'in pençesinden kurtulamazsın. Meğer ki Akif bir iki saat daha sağ kalsın. Billahi geberteceğim. Hem ölüm gibi hiç düşünmediğin bir vakitte başına çökeceğim de öyle geberteceğim.

Geliyor. Şimdi belasını arayan adam gibi koş a koş geliyor.

Girdiği kapıya doğru giderek

-
- 464 irtikâb: kötü bir iş işleme
 465 te'vil: sözü çevirme
 466 denî: alçak, rezil, soysuz
 467 ihtiyâr: seçme, seçilme, katlanma
 468 esfel-i sâfilîn: cehennem
 469 mevt: ölüm
 470 mevtâ: ölümler, ölmüşler
 471 tarâvet: tazelik
 472 hüsn: güzel, güzellik
 473 nerd-bân: merdiven
 474 sâf-derûn: kalbi temiz, içi saf, kolay aldatılabilen
 475 müntakim: intikam alan, Allah

Sen yine istediğin kadar yaşamaya çalış! Ölüm şu kapının arkasında duruyor. Topu aranızda bir yumrukta kırılacak iki tahta parçası var.

Kapıdan çıkar kaybolur:

İkinci Meclis

DİLRÜBA - sonra KAMER

DİLRÜBA

Odaya girerek

Kamer!... Kamer!...

KAMER

Dışarıdan

Efendim! Geliyorum...

DİLRÜBA

Bak odayı ne hâlde bırakmış! Adını işitince “Geliyorum” diye bağırmaktan başka bir işe yaramaz ki....

Kamer girdikten sonra

Kız ne oldun? Azasının⁴⁷⁶ her biri ayrı ayrı titriyor. Gözüne hayalet mi göründü?

KAMER

Hanımcığım! Süfyan geldi. Bey. Öteki bey. Kendine bir yerde rast gelmiş, üzerine silah çekmiş. Söyletmiş. Şahitliğe sizin hatırlığınız için gittiğini bile söyletmiş “Dava ederse hâlimiz fena olur” diyor, korkuyor. Bu gece kaçacak. Hava uygun olursa sandalını kaldıracak. Karşıya Kırım’a gidecek.

476 a’zâ: organlar

DİLRÜBA

İstihza⁴⁷⁷ ile gülerek

Onu mu düşünüyorsun? Nereye gitmekten korkmazsa oraya gitsin.

KAMER

A hanımefendi! Sizin gönlünüze de hiçbir şeyden korku gelmez mi? Ya paşa sizi de kabahatli tutarsa o vakit ne yaparsınız?

DİLRÜBA

Sersem! Paşa beni niçin kabahatli tutacakmış?

KAMER

İşte yalan yere şahitlik ettirmiş diye....

DİLRÜBA

Hem Süfyan'ın yalan yere şahit olduğunu bilecek. Hem yine onun lakırdısına inanacak da beni kabahatli tutacak öyle mi?

KAMER

Pekâlâ! Paşa size kabahat bulamasın. Ya bey de işitmez mi?

DİLRÜBA

Hangi bey?

KAMER

İşte yeni beyiniz....

DİLRÜBA

Ne işitecek?

477 istihzâ: biriyle eğlenme, alay etme

Akif Bey

KAMER

İşte Süfyan'ın yalancı şahit olduğunu....

DİLRÜBA

İşitip de ne olacak?

KAMER

Ben bilir miyim? Canı sıkılır.

DİLRÜBA

Benden kendine varmak için hüllele girişecek kadar muhabbet görecektir de onun için mi canı sıkılacak?

KAMER

Demek bunu gerçekten mi seviyorsunuz?

DİLRÜBA

Budala! Hiç gerçekten adam sevilir mi?

KAMER

Anlamam ki....

DİLRÜBA

Deli karı! Sen mi anlayacaksın?

KAMER

A hanımcığım! Bugüne kadar kimse anlamıyor. Nasılsa idare ediyorsunuz ya bir gün içlerinden biri hâlinizi anlarsa... Hiç korkmaz mısınız? Hiç düşünmez misiniz?

DİLRÜBA

Evet biri anlarsa... Dünyada ondan başka erkek kalmayacak mı? Hem ben o kadar uzun sualler istemem. Seni istintak⁴⁷⁸ kâtibi mi ettiler? Korkarım esvabı hâlâ hazırlamamışsındır.

KAMER

Hanımcığım! Hiç hazırlamaz mıyım!

DİLRÜBA

Ben giyininceye kadar şu odayı bir şeye benzet! Bu nedir? “Sana yatağı şu taraf yap! Sabahleyin pencereden üzerimize güneş gelir” demedim mi? Bu kalın kafaya lakırdı mı tesir eder? Yatağın yerini değiştir! Şu çiçekleri nizamla⁴⁷⁹! Baksan a bükülmüşler, buruşmuşlar, seyrek seyrek dağılmışlar. Kimini boynuna, kimini suratına, kimini dişlerine benzetmişsin.

Üçüncü Meclis

KAMER

Yalnız

Gönlünde ne olursa olsun. Ne korkar, ne yüzü kızarır, ne dili dolaşır! Şuraya sekiz erkek gelse her birini bir köşeye oturtur, hiç birini ötekine göstermez, hepsini öyle kullanır öyle kullanır ki biri ötekini görse adam olduğuna inanmaz. Zavallı ben!... Odama bir ihtiyarcık aldım! Alır almaz korkumdan nefesim kesilmeye başladı. Sanki ne olacak? Biri görüp de hanıma söyleyecek değil mi? Hanım şimdiye kadar odasına hiç adam almadı mı? Yoksa benim odama adam aldığımdan mı haberi yok? Ha ha hay... İhtiyar hem zengin, hem deli! Eli elime dokunmadan avucumu altınla doldurdu. Beni mezada çıkarsalar acaba iki altın eder miyim? Şahin Bey de “Sana müptela olmuş” diyor. Ben yaşta kadına insan müptela mı olurmuş?

478 istintâk: nutka getirme, birini söyletmek isteme, sorguya çekme

479 nizâm: düzen, tertip

Allah Allah! Niçin olmasın? Şahin Bey yalan mı söyleyecek? Dünyada yalnız kadınlar ihtiyarlar da erkekler ölünceye kadar genç mi kalır? Sanki onun sakalındaki aklar çirkinlikte benim yüzümdeki buruşuklardan aşağı mı kalır? Benim yüzümde üç buruşuk varsa onun sakalında azdan az üç yüz ak var. Hi hi hi!... İhtiyar vallahi deli! “Hanımın gelin olduğu gece yanına adam alabilir misin” diyor! Hanımın gelin olduğu gece eğlenmeyeceğim de hasta olduğu gece mi eğleneceğim? Bu hınzır yatak da yerinden oynamaz ki... İçinde ne kadar erkek yatmışsa hepsi günahının ağırlığını üstünde bırakmış da öyle gitmiş sanırsın.

Çiçekler benim boynum gibi bükük, yüzüm gibi buruşuk, dişlerim gibi seyrek imiş! Boynum biraz bükülmekle ne olur? Kocamın gurbete çıktığı gün inciler takıp da düğüne gidecek değilim a. Yüzüm biraz buruşuk olsun. Biri ölmeden başkasına mı varacağım ki beğenmez diye korkayım? Dişlerim seyrek. İçinden birkaçı eksik. Olmasaydı ne olacaktı? Şimdi bana elverir ne istesem çığnıyorum. Ama insan ciğerini paralamak için dişlerin hepsi tamam. Hepsi inci gibi bir dizide olmalı imiş. Neme lazım? Orasını hanımefendi düşünsün.

DİLRÜBA

Bir başka müzeyyen⁴⁸⁰ elbisyle odaya girerek

Kız hâlâ bir yatakla, iki çiçek sürahisiyle mi uğraşıyorsun? Haydi aşağı git! Bey geliyor. Ben mi karşılayayım?

Kız çıkar. Dilrüba kendi kendine

Biri daha peyda⁴⁸¹ oldu. Onun da mansıb⁴⁸² değişmekten esvap değişmeye varıncaya kadar her hâlinde ağzından ne türlü lakırdı çıkıyor. Çehresi ne kıyafete giriyor? Hepsine birer birer dikkat etmeli de ona göre davranmalı ki bey seni kendine esir olmuş zannetsin de o sana esir olsun.

480 müzeyyen: süslenmiş, süslü

481 peydâ: meydana, açıkta, hazır, mevcut

482 mansıb: makam, rütbe, derece

Erkek kısmı ne tuhaf hayvandır! Bir kadını sevdi mi? Yanına yaklaştığı gibi gönlünde ne kadar sırrı varsa çehresinden görünmeye başlar. Yüzüne bakınca kalbini yarmışlar da başına yapıştırmışlar zannedersin.

Pencereden bakarak

Geliyor. Kapıdan girdi. Şimdi o da kendini bir büyük işe muvaffak olmuş zanneder. Değil mi? Biz beyin hüsnüne⁴⁸³ meftun⁴⁸⁴ olmadık mı ya? Ama her ay benim gibi bir cariye alabilecek kadar iradı⁴⁸⁵ varmış da adamı meftun eden güzellik çehresinde değil, kesesinde imiş. Bey orasını düşünebilirse dünyada bizim ne kıymetimiz, ne kadrimiz kalır!

Akif de böyle idi. Yok. O bundan deli idi. Âdeta deli idi. Beni gerçekten yoluma ölecek gibi severdi de bayağı hâlî bana da tesir edecek, ben de onun gibi çıldıracağım diye korkardım. Geliyor.

Dördüncü Meclis

ESAT — DİLRÜBA — KAMER

ESAT

Şaşkın şaşkın

Oda kapısında mı bekliyorsunuz? Ben bu kadar iltifata layık mıyım?

DİLRÜBA

İltifat bendenizin haddim mi? Cariyelіğimize kabul buyurdunuz, onunla iftihar ederim. Hicab⁴⁸⁶ etmesem sokak kapısında bekleyecek idim. Bilmem neden hicab ediyorum? Beyim değil misiniz? Bir kusurumu görseniz de affedersiniz değil mi? Ben İstanbul'da terbiye olmadım.

483 hüsn: güzellik

484 meftûn: gönül vermiş, tutkun

485 îrâd: bir malın getirdiği kazanç, gelir

486 hicâb: utanma, sıkılma

Beyim! Ben pek safderunum⁴⁸⁷. Bir türlü hâlimi saklayamam. Bilmem deli deli söylenişim zıddınıza mı gidecek? Ne yapayım? Allah beni bu tabiatta yaratmış. Hele Cenabıhak nasip etti de sizi helal helal karşımda görebiliyorum. Evvel ne vakit yüzünüze bakmak istesem ya utanır, ellerimi yüzüme tutardım. Yahut gözlerime yaş dolardı. Bir türlü doya doya göremezdim.

Ne acayip hâlim var! Bir türlü sevincimden ağlayamıyorum. Ağlasam belki biraz açılırdım. Meğer murada ermek insanın gönlüne hasretten ziyade dokunurmuş. -Sizden saklayacak değilim a- Seviyorum. Ama sevdiğimi bilir de beni hor kullanırmışsınız ne zararı var? Siz horlayacak değil misiniz. Ben onda da elbette başka türlü bir lezzet bulurum.

ESAT

Esat'ı mutlaka sevinç delisi etmek mi istiyorsunuz? Ben bu gece size malik⁴⁸⁸ oldum da gönlüm ona bir türlü inanamıyor. Bir kere rüyamda güneş yerinden kopmuş da gönlümün üstüne düşmüş idi. Bir türlü tabir edemedim. Meğer sana malik olacaktım. Dünyada senden güzel güneş mi olur? Gönlüme düşmedin mi? Düşün lakin ne ezdin ne yaraladın yalnız biraz ıstırap ediyorsun. O da kendimi sana layık görmediğimden, benim olduğuna bir türlü inanamadığımdan geliyor.

DİLRÜBA

Ah! Demek bende bir şüpheniz var?

ESAT

Allah esirgesin. Sende zerre kadar şüphem olsa bir dakika sağ kalır mıyım? Sana malik olduğuma inanamıyor çünkü ben Allah'ın o kadar, belki onun yüz binde biri kadar ihsanına⁴⁸⁹ layık değilim. Ben feleğin o kadar büyük bir inayetine⁴⁹⁰ bir vakit imkân tasavvur etmemiştim.

487 sâf-derûn: kalbi temiz, içi saf, kolay aldatılabilen

488 mâlik: sahip

489 ihsân: bağış, lütuf

490 'inâyet: ihsan, iyilik

Hâlâ inanamıyorum. Gözümün önündesin. Benim olduğunu beni sevdiğini görüyorum. Kendi gözlerimle görüyorum. İşitiyorum. Senin ağzından işitiyorum kendi kulaklarımla işitiyorum da bir türlü gönlüm inanmak istemiyor. Gökten bir melek inse de haber verse ihtimal ki yine inanamayacağım.

Ayıplama! Sana malik olmak ne kadar büyük bir devlet⁴⁹¹ olduğunu bilmezsin.

DİLRÜBA

Kendi kendine

Bu da deli!... Bu Akif'ten deli!... Demek ki erkek yaratılmış olsam talihim beni tımarhaneci edecekmiş!

ESAT

Ne düşünüyorsun? Söyle! Ağzından bir daha işitmek istiyorum. Beni seviyorsun a? Az buçuk olsun. Dün şu pencerenin önünde çıkarıp da elinle kafesini temizlediğin kanarya kadar olsun seviyorsun a?

DİLRÜBA

Kendi kendine

Bu Akif'ten bin kat deli! Ne çare? Kullanınız.

Esat'a

Galiba sizin bana olan muhabbetinizde şüpheniz var da bu sözlerinizle onu anlatmak istiyorsunuz. Sevme! Beyim. Ben kailim⁴⁹². Senin gibi bir meleğin muhabbetine layık olmadığımı da bilirim. Ben seni sevmiyor muyum? Gönlüme o devlet elverir.

ESAT

Sen gerçekten beni öldüreceksin. Ne zararı var? Öldür! Senin kucağında ölecek değil miyim? Sürurumdan⁴⁹³ ölecek değil miyim?

491 devlet: büyük saadet, zenginlik

492 kâ'il: razı olmuş, boyun eğmiş

493 sürûr: sevinç

Şimdi bilir misin? Şeytan hatırıma neler getirdi? Darılmayacağını bilsem söylerdim. Niçin darılacaksın? Söyleyeceğim. Yoksa darılır mısın? Gönlüm mutlaka söylemek istiyor. Darılmazsın değil mi? Akif Bey'in hâlini düşünüyorum.

DİLRÜBA

Kendi kendine

Bu gerçekten çılgın!

Esat'a

Ben meğer iyi anlamışım! Sizin mutlak benden şüpheniz var. Bakın birinci gece hayalinizden neler geçiyor?

ESAT

Vallahi değil! Şüphe değil. Hâline taaccüp⁴⁹⁴ ediyorum da onun için söylüyorum. Buraya geldiği günden beri birkaç saatte bir kere karşıma çıkar. İki saat evvel yine köşenin başında rast geldim. Yüzüme bir hâlde bakıyor ki ne vakit تنها bulunsak canıma kastedecek gibi görünüyor.

Ah! Hani öyle bir şeye cesaret etse?...

DİLRÜBA

Ben şüpheniz var diyorum da inkâr etmeye çalışıyorsunuz!

ESAT

Vallahi değil! Onu sevmediğinizi biliyorum. Yakinen biliyorum. İş bedihi⁴⁹⁵.... Onu sevseniz bu gece nasıl birlikte bulunabilirdik? Lakin o seni seviyor -hâlin-den belli- hem de pek şiddetli seviyor. Vaktiyle sana malik⁴⁹⁶ de olmuş. Onları çekemiyorum. Allah seni bana mahsus yaratmışken o aramıza girmiş de senin gönlünü, benim hayatımı çalmış sanıyorum.

494 taaccüb: şaşakalma

495 bedihî: besbelli

496 mâlik: sahip

DİLRÜBA

Daha bu geceden dilinize onu vird⁴⁹⁷ ettiniz. Ne yapayım? Kaderimde varmış. Beni sizden evvel birine vermişler. Lakin ben şimdi size ihtiyarımı⁴⁹⁸ kendim teslim ediyorum. Biçare⁴⁹⁹ kadınlar! Bak! Hiçbirimiz size birinci görüştüğünüz kimdir diye sorar mıyız? Beyim! Ben dulum. Fakat gönlümü felek size saklamış. Nasıl isterseniz yemin edeyim. Ben ömrümde sizden başka kimseyi sevmedim.

Ah! Öteki burada değil ki yüzüne karşı söyleyeyim. O vakit belki inanırsınız.

Beşinci Meclis

EVVELKİLER - AKİF

AKİF

Revolver elinde olduğu hâlde kapıyı tekmeleyip içeri girerek

Burada... Burada köpek! Söyle! Yüzüne karşı söyle bakayım!

DİLRÜBA

Ah!

ESAT

Koynundan bir bıçak çıkarıp ikisinin arasına girerek Akif'e

Çık dışarı!

AKİF

Çekil önümden! Beni rahatımdan, muhabbetimden, aklımdan, namusumdan, işimden, hayatımdan mahrum ettin. İntikamımdan da mı mahrum etmek istiyorsun?

497 vird: diline dolama

498 ihtiyâr: seçme, seçilme

499 bî-çâre: zavallı

Akif Bey

ESAT

Yıkıl oradan!... Çık dışarı diyorum! Lakırdı da anlamıyor. Sen buraya mutlak gebermeye mi geldin? Azasının⁵⁰⁰ bir yeri kıvıldamıyor! Karşımda taş kesilmiş sanırsın. İnsanın haremiyle yatacağı odaya girilir mi? Seni evli iken öyle mi alıştırıldılar?

AKİF

Dilrûba'yı taharrî⁵⁰¹ ederek

Meydana çıksan a! Hani yüzüme karşı söyleyecektin?

ESAT

Korkma! Ben sağ iken seni ecel bile elimden alamaz.

AKİF

Tabancasını Dilrûba'ya sıkar. Fakat Esat vurulur.

Bak nasıl alıyor! Bak nasıl alıyorum.

ESAT

Bıçakla üzerine koşarak kalbine vurduktan sonra

Bak! Alabildin mi? Yalnız beni öldürdün. Zararı yok. İşte sen de geberiyorsun. Ben... ben hâlâ ayakta duruyorum. Sen saraya uğramış köpek gibi yerlere çarpına çarpına geberiyorsun.

Dilrûba! Gel efendim. Bak ikimiz de senin için ölüyoruz. Gel! Yanıma gel de aramızı ölüm bile ayıramayacağını şu katile de anlatalım.

DİLRÜBA

Ağır ağır bir iki adım atarak

500 a'zâ: organlar

501 taharrî: arama

Bu bahane ile olsun. Kendimi bir dışarı atabilsem!

AKİF

Can havliyle yerinden sıçrayarak Dilrûba'ya hücum ile

Ah! Ben daha sağ duruyorum. Kolumda hâlâ senin taş yüreğini paralayacak kadar kuvvet var.

Esat araya girer.

Bu adam da mezara girse cadı olacak yine önüme çıkacak! Al! Sen insanın ölecek yerini bilirsin de ben bilmez miyim?

Akif yarısından bıçağı çıkararak Esat'a vurur.

Biliyorsun. Lakin insan bıçağını yarısından çeker de düşmanını yine öldürür. Orasını biliyorsun. Al! Al nasibini.

ESAT

Ah!

DİLRÜBA

Hiç teessürsüz⁵⁰² fakat korkmuş bir hâlde

İki kapıyı iki deli zapt etmiş. Nereden çıkarsın?

ESAT

Şimdi... şimdi iyice geberdin mi? İşte işte Dilrûba benim olacak! Gel! Gel efendiciğim. Görüyor musun? Sen görmezsen cehenneme giden ruhun görür a. Gel! Gel bari elimi tut! Ben gelemiyorum. Ruhum vücudumu idare edemiyor. Öldüm... Ah! Merhametsiz! Canım ta ağzıma geldi. Bari ayaklarına kapanayım da sahibine orada teslim edeyim.

502 te'essür: acı, keder duyma

DİLRÜBA

Esat'ın da yıkılıp düştüğünü görerek

Hele ikisi de yıkıldı. Selametle şuradan canımı kurtarayım! Ah! Kapının önünde de bir silahlı duruyor! Etrafımı katiller, haydutlar almış! Can kurtaran yok mu?

Altıncı Meclis

EVVELKİLER — SÜLEYMAN KAPTAN

SÜLEYMAN KAPTAN

Kapıdan içeri girerek

Yok... Çalgılarınız, eğlenceleriniz işitilmesin diye bahçenizi o kadar geniş, duvarlarınızı o kadar yüksek yaptırmışsınız ki bağırarak değil kıyameti koparsanız mümkün değil dışarıdan kimse işitmez.

DİLRÜBA

Ah!

SÜLEYMAN

Buyurun! Oturun da sizinle beraber konuşalım!

DİLRÜBA

Lazım değil! Benden ne istiyorsun!

SÜLEYMAN

Şurada yatan kim? Benim oğlum! Rabbimin bana en büyük ihsanı⁵⁰³, hayatımın dünyaya en aziz yadigârı, gönlümün âlemde en kuvvetli ümitgâhı⁵⁰⁴ olan oğlum... Bak ne hâlde yatıyor! Akif bu hâlde yatıyor da hâlâ bana senden istediğimi soru-

503 ihsân: bağış, lütuf

504 ümîd-gâh: ümit yeri, bir şey umulan yer

yorsun öyle mi? Hayatının en sonra çıkacak nefesini, kanının en sonra dökülecek damlasını istiyorum. Sözü'n hülasasını⁵⁰⁵ mı söyleyeyim? Seni geberteceğim.

DİLRÜBA

Ne kadar da sakın sakın söylüyor. Sanki iltifat edecek, sanki canı yok da hayat ne demek olduğunu bilmiyor. Siz soyca mı katilsiniz? Oğlunuzu ben mi öldürdüm?

SÜLEYMAN

Daha ikinci tabanca patladığı zaman ben şu odanın kapısında idim.

DİLRÜBA

Odanın kapısında idiniz de niçin gelmediniz? Beni öldürmeyi düşüneceğinize oğlunuzu kurtarmayı düşünse idiniz olmaz mı idi?

SÜLEYMAN

Hiç lakırdısına ehemmiyet vermeyerek

Gözümle görmüş gibi biliyordum ki içeride adam ölüyor. Hem içerdeki adamların biri de oğlum idi. Yine kurtarmaya gelmedim.

Bir peder bir odada tabanca sesi işitir, oğlunun da orada olduğunu bilir de kolay kolay kapının önünde bekçilik eder mi sanırsın? (— Hiç evladın oldu mu? Hayır. Mutlak olmamıştır. Allah senin kadar alçak bir mahlûkuna da kucağında kendi vücudundan ayrılmış bir melek görmek nasip etsin de sair⁵⁰⁶ kullarına ne mükâfat ihsan eylesin? —)

Kurtarmaya gelmedim. Bak ölüsü şurada yatıyor. Kanlar içinde yatıyor da gözlerimden bir damla yaş çıkmıyor. Bir kere dönüp de yüzüne bakmak istemiyorum.

Niçin dersen ben onu daha buraya geldiği vakit ölmüş buldum. Senin gibi Allah'ın gazap ateşinden yaratılmış bir şeytan Azrail'den evvel davranmış, canını kabzasına almış! Bugün kurtarabilsem yarın yine ölecekti.

505 hulâsa: bir şeyin, bir sözün özü (özet)

506 sâir: diğer, başka

Senin için bugün katilliği irtikâp⁵⁰⁷ etti. Öldürdüğü adam yanında yatıyor. Yarın ihtimal ki ben sebep-i hayatı⁵⁰⁸ babası iken canını kurtardığım için benim canıma kasteder, melun⁵⁰⁹ olurdu.

Anladın mı hanımefendi? Sen öldürdün. Gemi içinde, deniz üstünde, düşman karşısında birkaç yüz okka⁵¹⁰ barutu eliyle ateşlemiş iken ölmeyen delikanlıyı sen öldürdün. Şehit olmaktan başka bir arzusu olmayan Akif'i sen katil ettin. Biçareye⁵¹¹ put oldun. İtikadından⁵¹² ayırdın. Ben o putu kıracağım. Beni kıymetli evladımдан mahrum ettin. Ben de seni kıymetli canından mahrum edeceğim.

DİLRÜBA

Allah aşkına gözünün önünde yatan şehidin canı için bana dokunma!

SÜLEYMAN

Bak hınzıra! Kendine şefaathçi⁵¹³ peyda⁵¹⁴ etmek için adam şehit etmek nereden hatırına geldi? Git ayaklarına kapan bakayım. Hiç olmazsa cenazesinin yanında olsun ne kadar rezil, ne kadar alçak olduğunu göreyim.

Söylüyorum da daha karşımda duruyor. Yakasına sarıldım da hâlâ cellat iplerine nasip olacak boynunu eğmek istemiyor. Pençemi âşık eli mi zannettin? Sür! O cehennemden en korkunç köşelerini zinetlendirmeye⁵¹⁵ layık olan yüzünü biraz da yerlere sür!

DİLRÜBA

Allah'tan korkmuyorsun? Bu yaşından sonra kana gireceksin.

507 irtikâb: kötü bir iş işleme

508 sebep-i hayât: ana ve baba; hayatına, yaşamasına sebep olan kimse

509 mel'ûn: lanetlenmiş, kovulmuş

510 okka: 1283 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü

511 bî-çâre: zavallı

512 i'tikâd: bir şeye bağlanma; inanma

513 şefâ'at: birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık

514 peydâ: meydana, açıkta, hazır, mevcut

515 zînet: süs, bezek

SÜLEYMAN

Bak meluna! Hâlâ Allah adını lisana⁵¹⁶ almaktan hayâ⁵¹⁷ etmiyor! Allah korkusunu biliyor da yine Allah'ın en mukaddes⁵¹⁸ binalarını yıkmaktan çekinmiyor.

DİLRÜBA

Bey! Bey! Beyim, gözünü aç da bak! Diltrüba'na ne türlü eziyetler ediyorlar!..

AKİF

Kalkmaya çalışarak

Ah! Diltrüba... Diltrüba... Allah!

Ruh teslim eder.

SÜLEYMAN

Akif! Akif! Melun! Telefine sebep olduğun adamı gördün mü? Sesini işitince ahretten imdadına gelmeye çalışacak! Sen öldürdüğünü anladın mı? Bu kadar hıyanetinden, bu kadar melanetinden⁵¹⁹ sonra yine son nefesine varıncaya kadar dilinde senin adın dolaştı.

Dehşetle yerdeki bıçağı kaparak

Al.

DİLRÜBA

Ah!

SÜLEYMAN

Çocuğun kanını gözyaşıyla sileceğime senin kanınla sileyim.

516 lisân: dil

517 hayâ: utanma, sıkılma

518 mukaddes: mübarek, kutsal, temiz

519 mel'anet: melunluk, lanete sebep olan

DİLRÜBA

Bey! Beni kurtar! Öldüm. Ölüyorum. Kurtar! Yine senin olduğumu istemez misin?

SÜLEYMAN

*Kemal-i hiddetle*⁵²⁰

Geberiyor da hâlâ adam aldatmaya çalışıyor. Al! Al! O can mahiyetine⁵²¹ girip de vücuduna istila eden şeytan cehenneme bir saat evvel gitsin. Geberdin mi? Köpek? Cana kıymak nasıl olurmuş. Anladın mı? Fahişe...

Akif bahtsız çocuk. Yerinde rahat yat! Helakine⁵²² sebep olanlar da seninle bir günde mezara giriyor.

Ah! Ne olurdu? Birkaç dakika daha sağ olaydın da yoluna öldüğün ne iğrenç bir çehre imiş göreydin. Geberdi. Rengi küf tutmuş peynire benzedi. Yüzü de kalbi kadar çirkinleşti.

Vah biçare⁵²³ Akif! Bu kadar alçak bir fahişe için hem sen katil oldun. Hem beni bu yaştan sonra katil ettin. Gaza⁵²⁴ yolunda, devlet hizmetinde sarf ettiğimiz emekler hebaya gitti. İki dünyamız birden harap oldu. Öyle mi?

*Biraz düşündükten sonra bir mekânetle*⁵²⁵

Esağfurullah! Sen hayatına kasteden bir adamı öldürdün. Mazursun⁵²⁶. Ben iki delikanlıyı zehirlemiş, helak etmiş bir yılana rast geldim, ezdim, mahvettim. Ecir⁵²⁷ beklerim.

Perde kapanır.

520 kemâl-i hiddet: hiddetin son derecesi

521 mâhiyyet: bir şeyin aslı, esası, iç yüzü

522 helâk: mahvolma

523 bî-çâre: zavallı

524 gazâ': din uğruna savaş

525 mekânet: metanet, ağırbaşlılık

526 ma'zûr: özürlü, özürü olan

527 ecir: bir iş, hizmet karşılığında verilen şey; ahrete ait mükafat, sevap

Akif Bey

NAMIK KEMAL

Namik Kemal'in Akif Bey tiyatrosu, hem yazarın eserleri hem de Türk edebiyatı tarihi içinde önemli bir yere sahiptir. İntibah adlı romanında Mahpeyker'le hayat bulan kötü kadın figürü bu tiyatrodaki Dîlrüba olarak karşımıza çıkar. Çevresindeki bütün erkekleri kendisine âşık eden Dîlrüba, eserin sonunda iki kocası Akif ve Esat'ın birbirlerini öldürmelerine neden olur. Ancak Dîlrüba'nın kaderi de kocalarının kaderiyle aynı olur. Söz konusu kadın figürü, kendisinden sonra yazılan birçok roman için bir zemin oluşturmuştur. Namık Kemal'in tarihsel, kültürel ve edebî anlamda büyük önem arz eden Akif Bey adlı tiyatrosunun öğrencilerimiz tarafından zevkle okunacağını ümit ediyoruz...

ISBN 978-975-06-3300-3

9 789750 633003

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ
ESKİŞEHİR